

VIELÄ VOIMME PELASTUA

Paavo Väyrynen

VIELÄ VOIMME PELASTUA

– tie itsenäiseen ja
eheytyvään Suomeen

© Paavo Väyrynen

ISBN 978-952-94-8403-4

Painopaikka: Bookwell Oy, Helsinki 2023

LUKIJALLE

Luin 1970-luvun alussa Edward Goldsmithin teoksen ”A Blueprint For Survival”, joka ilmestyi Suomeksi nimellä ”Vielä voimme pelastua”. Päätin antaa tuon nimen myös tälle teokselleni.

Edward Goldsmithilla ja tällä hänen teoksellaan on yhtymäkohtia omaan poliittiseen toimintaani.

Edward Goldsmith kannatti hajautetun ja luonnonmukaisen yhteiskunnan rakentamista. Häneltä sain vahvoja vaikutteita omaan ajatteluuni. Siinä yhdistyivät toisiinsa alkiolainen ihmisyyssate ja Ruotsista Suomeen levinnyt vihreä aalto.

Edward oli James Goldsmithin veli.

James Goldsmith oli Euroopan parlamentin jäsen ja sen ”Kansakuntien Eurooppa” -ryhmän puheenjohtaja.

Goldsmith vastusti federalismia, Euroopan unionin kehittämistä ylikansalliseksi liittovaltioksi.

Heti Euroopan parlamentin jäsenyyskauteni alussa vuonna 1995 käänsin Goldsmithin teoksen ”The Trap” suomeksi nimellä ”Ansa”.

James Goldsmithin mukaan ihmiskunta oli astunut kolmeen ansaan. Yksi niistä oli maailmanlaajuinen vapaakauppa, toinen oli tehomatalous ja kolmas ydinvoima.

Goldsmith kannatti kansainvälisen kaupan vapauttamista alueittain ja vaiheittain. Hän osasi varsin tarkasti ennustaa, mihin ongelmiin globalismi, rajaton maailmanlaajuinen vapaakauppa, johtaisi.

Suomi on joutunut erityisen paljon kärsimään sekä globalismista että federalismista, kun olemme askel askeleelta menettäneet itsenäisyyttämme.

Valmistaudumme parhaillaan ensi tammikuussa järjestettäviin presidentinvaaleihin.

Tätä kirjoittaessani olen päässyt osallistumaan vain yhteen vaali-paneeliin. Tämän kokemukset perusteella näyttää siltä, että nämäkin

maamme tulevaisuudelle elintärkeät vaalit käydään ilman kunnollista keskustelua maamme tulevaisuuden haasteista.

Tässä Kouvolan turvallisuusfoorumiin liittyneessä keskustelussa sanoinkin, että Suomi on yhden totuuden maa. Yhdestä yhden totuuden kaudesta siirrytään toiseen yhden totuuden kauteen.

Suomessa on usein ollut vallalla pakotettu yksimielisyys. Eri mieltä ei uskalleta olla. Tämä koskee sekä asiantuntijoita, poliitikkoja että tiedotusvälineitä.

Kun vapaa keskustelu ei ole mahdollista, ei jälkikäteenkään kyetä usein pohtimaan sitä, ovatko tehdyt ratkaisut olleet oikeaan osuneita. Tehdyistä virheistä ei ole kyetty oppimaan.

Tämän kirjani alussa käsittelen erityisesti niitä ongelmia, joihin me suomalaiset olemme ajautuneet sen vuoksi, että olemme viime vuosikymmeninä askel askeleelta luopuneet itsenäisyydestämme. Päätöksentekoamme ovat hallinneet ylikansalliset aatteet, globalismi ja federalismi.

Sisäpolitiikankin nykyiset polttavat ongelmat johtuvat viime kädessä itsenäisyytemme kaventumisesta. Tehtyjien virheiden vuoksi meidän elintasomme on alhaisempi kuin naapurimaissamme Tanskassa ja Ruotsissa. Valtiontaloutemme on vaarallisella tavalla velkaantunut.

Kirjani toisessa osassa kerron, millaista ulko-, turvallisuus- ja Eurooppa-politiikkaa meidän on harjoitettava, jotta voisimme tulevaisuudessa selviytyä tähänastista paremmin.

Tärkeintä on, että Suomi ryhtyy jälleen vaalimaan ja vahvistamaan omaa itsenäisyyttään ja puolustamaan omia kansallisia etujaan.

Teokseni kolmannessa osassa käsittelen Suomen sisäpolitiikkaa.

Tulevaisuuttamme varjostaa myös se, että kansamme on pahasti jakautunut.

Harjoitetun keskittämispolitiikan vuoksi alueelliset erot pääkaupunkiseudun ja maakuntien välillä ovat kärjistyneet. Myös maaseudulla ja kaupungeissa asuvien välinen eriarvoisuus on entisestään kasvanut.

Talouselämyksen virheistä ja valtion velkaantumisesta maksavat kovinta hintaa pienituloisimmat ja vähävaraisimmat suomalaiset.

Nyt on eheyttämisen aika.

Suomen sisäisen kehityksen menneisyyttä ja tulevaisuutta tarkastelen kahden Euroopan ”hulluna vuotena” 1968 syntyneen liiton kautta.

Tämän vuoden aikana solmin Vuokon kanssa avioliiton ja liityin Keskustapuolueen jäseneksi. Nämä liitot ovat kietoutuneet toisiinsa, ja niillä on ollut oma vaikutuksensa Suomen poliittiseen elämään.

Vuokon kanssa solmimani liitto on kestänyt ajan saatossa hyvin. Liitto Keskustan kanssa on sen sijaan viime vuosina pahasti rakoillut, ja nyt se on jälleen vakavissa vaikeuksissa.

Urani varrella olen vastustanut niitä sekä ulkosuhteissa että sisäpolitiikassa tehtyjä ratkaisuja, joiden vuoksi olemme nykyiseen ahdinkoon joutuneet.

Tästä syystä olen saanut kantaakseni maineen hankalana miehenä, joka on usein lähes yksinään vastustanut politiikan ja tiedotuksen valtavirtaa.

Muutama vuosi sitten Lasse Lehtinen ja Sanna Ukkola julkaisivat minusta kirjankin, jonka nimi oli ”Vastarannan kiiski – Paavo Väyrysen ihmeellinen elämä”.

Itsekin olen tätä teemaa julkisuudessa käsitellyt. Vuosina 2021 ja 2022 Pohjanranta-keskus tuotti Alfa-TV:lle ohjelmasarjan ”Dissidentti”, toisin ajattelija.

Olen ylpeä siitä, että olen usein ankarasta vastarinnasta huolimatta rojhennut puolustaa omia arvojani ja tavoitteitani. Olen iloinen siitä, että minulla on ollut ystäviä ja kannattajia, jotka ovat uskollisesti minua seuranneet ja tukeneet.

Voimamme eivät ole valitettavasti riittäneet estämään niitä virheitä, joiden seurauksista me nyt kaikki kärsimme ja jotka varjostavat myös tulevaisuuttamme.

Vielä voimme kuitenkin pelastua, kunhan ryhdymme jälleen vahvistamaan itsenäisyyttämme ja vaalimaan kansallista eheyttämme.

Tämän teoksen lopusta löytyy selviytymispaketti.

Keminmaalla 5.10.2023

Paavo Väyrynen

SISÄLLYS:

I Suomi menettää itsenäisyytensä

1. ”Vahvan markkan” politiikka 12
2. Euroopan unioniin liittyminen 13
3. Euroon siirtyminen 14
4. Ilmastopolitiikka 16
5. Natoon liittyminen 17

II Itsenäinen Suomi kansakuntien Euroopassa

1. Itsenäiseen turvalliseen Suomeen 20
2. Samankeskisten kehien Eurooppaan 26

III Eheytyvä elinvoimainen Suomi

1. Euroopan ”hullun vuoden” kaksi liittoa 32
2. Itsenäiseen ja eheytyvään Suomeen 66

Liite: Suomen selviytymipaketti 69

I SUOMI MENETTÄÄ ITSENÄISYYTENSÄ

1. "VAHVAN MARKAN" POLITIIKKA

Toisen maailmansodan jälkeen Suomi menetti oleellisen osan itsenäisyyttään. Maassamme toimi voittajavaltioiden valvontakomissio, ja Helsingin länsipuolella sijaitsi Neuvostoliiton sotilastukikohta.

Taitavalla ulkopolitiikalla Suomi kykeni palauttamaan itsenäisyytensä ja kehittämään itselleen laajaa kansainvälistä arvostusta nauttineen puolueettomuusaseman ja -politiikan.

Kuitenkin Suomi oli monin tavoin riippuvainen suurvaltanaapuristaan.

Vasta kylmän sodan kauden päätyttyä Suomesta tuli aidosti itsenäinen ja puolueeton kansakunta.

Nykyinen Suomen itsenäisyyttä murentava poliittinen suuntaus alkoi jo kylmän sodan kaudella, 1980-luvulla.

Vuonna 1987 muodostettu Harri Holkerin johtama sinipunahallitus ryhtyi harjoittamaan ”vahvan markan” talouspolitiikkaa. Taus-talla tätä talouspolitiikan linjaa tuki Suomen pankin pääjohtajan paikalta tasavallan presidentiksi siirtynyt Mauno Koivisto.

Vahvan markan politiikan avulla Suomea valmennettiin Euroopan unionin jäsenyyttä ja euroon siirtymistä varten. Suomen piti oppia elämään muiden EU-maiden talouksiin sidotun kiinteän valuuttakurssin oloissa.

Tätä vahvan markan politiikkaa jatkoi vielä seuraavakin Esko Ahon johtama hallitus aina vuoden 1992 loppupuolelle saakka.

Vahvan markan politiikka johti valuuttamme raskaaseen yliarvos-tukseen. Kun sitä ei kyetty hallitulla tavalla purkamaan, Suomi ajau-tui historiansa pahimpaan lamaan, konkurssiaaltoon, pankkikriisiin, suurtyöttömyyteen ja valtion pahaan velkaantumiseen.

Näiltä ajoilta periytyy suuri osa niistä vaikeuksista, joiden parissa nykyinenkin hallitus kamppailee.

Harjoitetusta talouspolitiikasta ei voitu keskustella.

Omista kokemuksistani olen kertonut vuonna 1993 ilmestyneessä kirjassani ”On muutoksen aika 2”.

Jälkikäteenkään ei vahvan markan politiikkaa sopinut arvostella sen vuoksi, että kaikki puolueet, etujärjestöt ja johtavat tiedotusvälineet olivat sitä tukeneet.

Kun vapaa keskustelu ei ollut mahdollista, tehdyistä virheitä ei voinut mitään oppia.

Niinpä Suomi ajautui suin päin seuraaviin virheisiin, kun liityimme Euroopan unioniin ja sitä kautta osaksi euroaluetta.

2. JÄSENYYS EUROOPAN UNIONISSA

Kun kylmän sodan kausi Neuvostoliiton ja Varsovan liiton hajotessa päättyi, siirryttiin uuteen Eurooppaan.

Jo sitä ennen alettiin valmistautua Euroopan unionin laajentumiseen.

Euroopan komissiossa pidettiin ensisijaisena unionin syventymistä. Tästä syystä laajentumista pyrittiin hillitsemään tarjoamalla Euroopan vapaakauppaliiton, EFTA:n jäsenmaille pääsyä sisämarkkinoille niiden kanssa muodostettavan Euroopan Talousalueen (ETA) kautta.

Jo ETA-neuvottelujen kuluessa Itävalta ja Ruotsi kuitenkin hakivat yhteisöjen jäsenyyttä. Suomi seurasi perässä.

Kun jäsenyysneuvottelut vuoden 1994 alussa päättyivät, ETA-sopimus oli jo astunut voimaan ja Suomi oli sen kautta päässyt EU:n sisämarkkinoille.

Ruotsissa ja Norjassa kansan enemmistö vastusti oman maansa jäsenyyttä. Suomessa puntit olivat tasan.

Kun jäsenyyden vastustus oli Suomessa pienintä, meidän kansanäänestyksemme järjestettiin ensin. Syyskuussa meilläkin enemmistö oli jäsenyyttä vastaan.

Käyttöön päätettiin ottaa ulkopoliittinen kortti. Kansaa ryhdyttiin

pelottelemaan Venäjällä. Tämä tehosi, ja kansan enemmistö hyväksyi jäsenyyden.

Hallitus yritti hyväksyttää kovalla kiireellä jäsenyys sopimuksen eduskunnassa ennen Ruotsin kansanäänestystä.

En voinut hyväksyä sitä, että Suomen jäsenyys lyötäisi lukkoon ennen kuin tiedämme Ruotsin ratkaisun. Eihän Suomi olisi edes hakenut jäsenyyttä, ellei Ruotsi olisi sitä aikaisemmin tehnyt.

Järjestimme eduskunnassa jarrutuskeskustelun, jolla lopullinen päätös siirrettiin Ruotsin kansanäänestyksen yli.

Ruotsissa kansalle ei kuitenkaan kerrottu, että Suomessa odoteetaan heidän ratkaisuaan. Niinpä ruotsalaisten tilapäinen enemmistö ratkaisi sekä oman maansa että Suomen jäsenyyden.

Jäsenyydestä ei kummassakaan maassa käyty kunnollista keskustelua. Ratkaisu olisi saattanut olla toinen, jos vaihtoehdot olisivat olleet kansalaisten tiedossa.

Tarjolla oli upea vaihtoehto: Euroopan talousalueen puitteisiin muodostettu tiivis Pohjolan yhteisö. Olisimme säilyttäneet itsenäisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja kansallisen maatalous-, alue- ja ympäristöpolitiikkamme.

Vasta nykyään on alettu laajemmin ymmärtää, kuinka paljon vahinkoa ja haittaa jäsenyys on meille aiheuttanut. Olemme joutuneet osaksi ylikansallista liittovaltiota ja velkaunionia.

Nyt EU puuttuu jopa meidän oikeuteemme käyttäällä kestäväällä tavalla omia luonnonvarojamme.

3. EUROON SIIRTYMINEN

Yhtenäisvaluutta euron käyttöönotto sisältyi Maastrichtin sopimukseen, jonka toteuttamiseen Suomi unioniin liittyessään sitoutui.

Euroon siirryttiin lopulta sopimusta rikkoen, kun riittävä määrä jäsenmaita ei täyttänyt sen ehtoja, EMU-kriteerejä.

Suomi kuului niihin maihin, jotka tämän sopimusrikkomuksen

halukkaasti hyväksyivät. Suomi kannatti myös mahdollisimman laajan euroalueen muodostamista.

Suomi siirtyi euroon ensimmäisten jäsenmaiden joukossa. Tämä tapahtui perustuslain vastaisesti ilman kansanäänestystä. Paavo Lipponen ja Sauli Niinistö selittivät, että euron käyttöönotto hyväksyttiin jo vuoden 1994 kansanäänestyksessä.

Ruotsissa ja Tanskassa erillinen kansanäänestys järjestettiin. Molemmissa maissa kansan enemmistö hylkäsi euroon siirtymisen.

Suomi on kovasti kärsinyt euroon siirtymisestä. Tämän vertailu Ruotsiin ja Tanskaan selvästi osoittaa.

Kun kansainvälinen finanssikriisi vuonna 2008 alkoi, Suomi syöksyi syvemmälle kuin muut Pohjoismaat.

Toisaalta Suomi ei kyennyt nousemaan lamasta, vaan koimme taloutemme ”menetetyn” vuosikymmenen, jonka aikana kansantaloutemme ei lainkaan kasvanut. Tänä aikana valtion velka kasvoi hurjaa vauhtia.

Samaan aikaan elintaso Ruotsissa ja Tanskassa kohosi noin neljänneksellä, ja valtio velkaantuminen pysyi hallinnassa.

Suomessa kilpailukyky kyettiin palauttamaan vasta kivuliaan kiky-sopimuksen avulla. Tämäkin toi vain tilapäistä helpotusta. Valtion velkaantuminen on jatkunut entiseen tahtiin.

Nyt kärsimme jälleen euroalueen jäsenyydestä.

Suomen taloutta ajatellen Euroopan keskuspankin olisi jo pitänyt lopettaa korkojen nostaminen. Muiden jäsenmaiden tilanteen perusteella sitä on kuitenkin jatkettu.

Toisaalta kruunun heikkeneminen on jälleen parantanut Ruotsin kilpailukykyä korkeasta euron kurssista kärsivään Suomeen nähden.

Eurooppa-politiikka nousee monista syistä presidenttikeskustelujen ytimeen.

4. ILMASTOPOLITIikka

Ilmastopolitiikka tuli Kouvolan paneelikeskustelussa esille turvallisuuspolitiikan kautta.

Meiltä kysyttiin kommenttia siihen, että tutkien toimintakyvyn turvaamisen vuoksi Itä-Suomeen ei kyetä rakentamaan yhtä paljon tuulivoimaa kuin muualle maahan.

Muut ehdokkaat puhuivat siitä, että Itä-Suomen alueen kehitystä tulisi tämän vuoksi valtion toimenpitein tukea.

Omassa vastauksessani toin esille sen, että Ukrainan sota pitäisi saada mahdollisimman pian päättymään, jolloin kauppaa ja yhteistyötä itärajan yli päästäisiin jälleen kehittämään.

Sanoin myös, että tuulivoimaa rakennetaan meille nyt liikaa. Se on liian edullista sekä joillekin kunnille että joillekin maanomistajille.

Muut alkoivat todistella, kuinka tuulivoimaa pitää saada mahdollisimman paljon ja että sen turvin voidaan kehittää vetytaloutta.

Oma käsitykseni on, että ensi sijassa meidän tulisi turvautua kotimaisiin uusiutuviin energianlähteisiin. Biokaasun tuotanto on vihdoinkin saatava kunnolla käyntiin, ja turvetta on ryhdyttävä käyttämään nykyistä enemmän myös energian tuottamiseen.

Puhuini myös tarpeesta saada laajemminkin aikaan kriittistä keskustelua nykyisestä ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta, joka on monin tavoin kestänytöntä sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti, mutta myös ympäristöllisesti.

Huonosti harkittu kansallinen ja EU-tason ilmasto- ja ympäristöpolitiikka on aiheuttanut meille suuria ja kasvavia taloudellisia menetyksiä.

Tämän tulisi olla keskeinen keskustelunaihe presidentinvaalien yhteydessä.

5. NATO-JÄSENYYS

Kouvolan paneelissa meiltä kysyttiin kommenttia myös tasavallan presidentti Sauli Niinistön ”The New York Times” -lehdelle antamaan haastatteluun. Siinä Niinistö puhui vakavasti suursodan vaarasta ja jopa ydinaseiden muodostamasta uhkasta.

Omassa kommentissani totesin ”vanhempien ja viisaampien” tuoneen esiin nämä uhkat jo paljon aikaisemmin. Tällä tarkoitin omia kommenttejani, joilla varoitin Suomen Nato-jäsenyyden mahdollisista seurauksista.

Suomen Nato-jäsenyydestä päätettiin kovalla kiireellä ja lähes tyystin ilman julkista keskustelua.

Suomeen ei kohdistunut silloin eikä näköpiirissä olleessa tulevaisuudessakaan mitään sotilaallista uhkaa.

Liittymällä Natoon Suomi kietoutui osaksi suurvaltojen välistä valtataistelua, ja omalta osaltaan kärjisti maailman jakautumista vastakkaisiin rintamiin. Toiminnallaan Suomi lisäsi niitä vaaroja, joista Niinistö oli nyt huolissaan.

Huomautin, että NYT-lehden haastattelusta ei Suomessa uutisoitu sitä tärkeää tietoa, että presidentit Biden ja Niinistö olivat jo loka-kuussa 2021 keskustelleet Suomen Nato-jäsenyydestä. Aikaisemmin Niinistö oli julkisuuteen kertonut keskustelleensa Suomen Nato-jäsenyydestä Bidenin kanssa tuon syksyn aikana monta kertaa.

Tähän kysymykseen paneelin yhteydessä ei valitettavasti ehditty palata. Olisi tärkeää tietää, milloin ja millä tavoin Suomen Nato-jäsenyydestä neuvoteltiin ja sovittiin. Jäsenyys pantiin vireille jo paljon ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaun.

Vielä tärkeämpää on keskustella siitä, miten Nato-Suomen puolustus hoidetaan ja millä tavoin Suomi osallistuu muiden maiden puolustamiseen.

Toisaalta vaalikeskusteluissa on paneuduttava siihen, millaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Nato-Suomi harjoittaa.

Suomen viime vuosien turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on aiheuttanut meille tuntuja kustannuksia.

Suomi on ollut suhteellisesti laskien yksi suurimmista Ukrainan tukijoista. Toisaalta Suomi on toteuttanut kaikkein kovimpina Venäjää vastaan suunnatut pakotteet, vaikka me olemme kärsineet niistä eniten.

Tämä linja on ilmiselvästi liittynyt maamme pyrkimykseen liittyä sotilasliitto Natoon. Tällä tavoin on haettu Yhdysvaltain ja muiden keskeisten Nato-maiden tukea jäsenyydellemme.

Nyt kun Suomi on liittynyt Natoon, voimme muiden jäsenmaiden tapaan harkita sitä, millä tavoin omaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme toteutamme.

II ITSENÄINEN SUOMI KANSAKUNTIEN EUROOPASSA

1. ITSENÄISEEN TURVALLISEEN SUOMEEN

Vaikka Suomi on nyt sekä Euroopan unionin että sotilasliitto Naton jäsenmaa, meillä voi ja meillä tulee olla itsenäinen ulkopoliittikan linja. Meidän tulee ensi sijassa pitää huolta omista kansallisista eduistamme.

Euroopan unionilla on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, mutta sen jäsenmailla on ensi sijassa oma kansallinen ulkopoliittikka, jota ne toteuttavat myös EU:n puitteissa ja kautta. Jäsenmaiden ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on suuria eroja.

Nato on puolustusliitto, jonka jäsenmaat suunnittelevat ja toteuttavat sen puitteissa yhteistä puolustuspolitiikkaansa ja puolustustaan. Yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Nato-mailla ei ole.

Pohjantähti-opiston kannatusyhdistyksen ylläpitämä Pohjantähti-keskus järjesti tammikuussa Keminmaalla ulko-, turvallisuus- ja Eurooppa-politiikkaa käsittelevän seminaarin, Pohjanranta-keskustelut. Syksyllä seminaareja järjestettiin seitsemällä eri paikkakunnalla.

Pohjantähti-keskus on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yleissivistävä koulutus- ja kulttuurikeskus.

Syksyn seminaareissa kysyttiin, millainen on Nato-Suomen ulko-, turvallisuus- ja Eurooppa-politiikan linja.

Päälustajana oli kansainvälisen politiikan emeritusprofessori Vilho Harle.

Harle tarkasteli tutkimustulostensa valossa Suomen ulkopoliittikan muutoksia. Hän tarkasteli ulkopoliittikkaa kokonaisuutena. Pelkkä ”linjasta” puhuminen ei riittänyt.

”Linjapuheessa” Suomen ulkopoliittikka oli aluksi, Paasikiven kaudella, ”pysyttäytymistä suurvaltojen eturistiriitojen ulkopuolella”. Kekkonen kaudella linjana olivat puolueettomuus ja puolueettomuuspolitiikka. Halosen linja oli liittoutumattomuus. Niinistö linja oli vakauspoliittikka ja lopulta liittoutumista (Nato-jäsenyys).

Kokonaisvaltainen, moniulotteinen tarkastelu kiinnittää Harlen mukaan huomion sotilaallisen turvallisuuden eli **kansainvälisen järjestelmän** lisäksi **kansainväliseen yhteisöön** ja **maailmanyhteisöön**.

Pelkkään kansainväliseen järjestelmään rajoittuva politiikka nojaa vain sotilaalliseen voimaan. Silloin turvallisuuspolitiikka määrää ulkopoliitiikasta eikä ole vain ulkopoliitiikan väline.

Kansainvälisestä yhteisöstä voidaan puhua, kun valtio tukee sotilaallista turvallisuuspolitiikkaansa kansainvälisen yhteisön instituutioihin perustuvalla poliittisella toiminnalla (esim. diplomatia, kansainvälinen oikeus, puolueettomuus, sopimusvelvoite, luottamus jne.). Ulkopoliitiikka perustuu järjestelmän ja yhteisön kokonaisuuteen.

Maailmanyhteisön ulottuvuus viittaa ihmiskuntaan, sen kohtamiin suuriin haasteisiin ja ongelmiin (esim. köyhyys, ihmisoikeudet, ympäristö- ja ilmastokysymykset). Valtioiden muodostaman kansainvälisen yhteisön on pyrittävä hallitsemaan ja korjaamaan noita ongelmia.

Jatkosodan jälkeinen Suomen ulkopoliitiikka rakentui Harlen mukaan kansainvälisen yhteisön varaan. Kansainvälistä järjestelmää hallitsi sodan ja asevarustelun aiheuttama uhka. Itänaapurin turvallisuusedut ja maailmanlaajuinen valtapoliitiikka muodostivat vakavan vaaran. Maanpuolustusta kehitettiin mahdollisuuksien mukaan, mutta se ei yksin riittänyt.

Poliittiset keinot eli kansainvälisen yhteisön mekanismit oli otettava mukaan liennyttämään kansainvälistä jännitystä, lisäämään itäsuhteiden vaatimaa luottamusta, ja vähentämään suursodan riskiä. Suomi ei saanut joutua taistelutantereeksi.

Myös kolmas ulottuvuus oli mukana. Aluksi ihmiskuntapolitiikka ilmeni sivistysprojektina. Kansakunnan tuli antaa sivistyksellinen panoksensa koko ihmiskunnan kehitykseen.

Jo Kekkonen toisen virkakauden aikana nousi esiin konkreettisempi kehitysmaiden ja kehityksen ongelma. Myöhemmin mukaan tulivat ihmiskunnan suuret haasteet kuten luonnonvarojen riittävyys, ympäristöongelmat ja ihmisoikeudet. Halonen vei tämän kehityksen pisimmälle asettamalla ulkopoliitiikan pääpainon ihmiskuntapolitiikalle.

Professori Harle sijoitti minun väitöskirjani ulkopoliitiikan tutkimuksen kokonaisuuteen:

”Paavo Väyrysen väitöskirja (1988/1989) tavoitti osuvasti jatkosodan jälkeisen ulkopoliitiikan idean tarkastelemalla ulkopoliittista doktriinia kokonaisuutena. Väyrynen toi esiin kansainvälisen järjestelmän perinteisen turvallisuuspoliittisen ulottuvuuden, mutta viittasi myös kansainvälisen yhteisön elementteihin ja vieläpä ihmiskuntapolitiikkaan (ihmisoikeudet ja ympäristökysymykset). Tässä kokonaisuudessa puolueettomuus oli kokonaisuuden koossa pitävä liima.”

Harle totesi, että Sauli Niinistö hajotti aiemman kokonaisuuden perustavaa laatua olevalla tavalla. Niinistön huomio kiinnittyi korostetusti ja rajoitetusti kansainväliseen järjestelmään, sotilaallista voimaa painottavaan ”geopoliittikkaan”. Maailmanpolitiikka näyttäytyi uhkien ja vaarojen maailmana, jossa sotilaallinen turvallisuuspolitiikka sai pääroolin.

Vahvan maanpuolustuksen lisäksi vakauspolitiikka rakentui yhteistyön varaan. Tuon yhteistyön kumppaneina olivat pohjoismaat, EU ja Nato/Yhdysvallat. Natoon liittyminen ei ollut visiossa (vielä) mukana, se sai ”odottaa aikaa parempaa”.

Aikaisempaan doktriiniin verrattuna Niinistön oppi oli täysin erilainen. Aiemmin turvallisuuspoliittista elementtiä (maanpuolustus) vahvistettiin kansainvälisen yhteisön elementeillä. Niinistön mallissa keskityttiin yhteen koriin: kansainvälisen järjestelmän ”yhteistyöväraiseen” turvallisuuspolitiikkaan ja siinä aseelliseen turvallisuuteen.

Aikaisemmassa doktriinissa kaikki ulko- ja turvallisuuspoliittinen toiminta voitiin ilmasta sanomalla ”Puolueettomana valtiona Suomi...”, Niinistön mallissa sanotaan, että ”Länsisuuntautunutta sotilaallista yhteistoimintaa harjoittavana valtiona Suomi...”. Natojäsenyys ei siihen lisää mitään uutta, vain ilmaisu tiivistyy: ”Naton jäsenmaana Suomi...”

Harle kirjoittaa, että uusi ”geopoliittinen” ulkopoliittikka hallitsee sekä mielipideilmastoa että Orpon hallituksen ohjelmaa.

UPI:n raportti Suomesta Afganistanin sodassa vihjaisi, että Suomi ”osallistuu jatkossa läntisen kansainvälisen yhteisön interventioihin (eli hyökkäyksiin läntisen suuralueen ulkopuolelle).

Orpon hallituksen ohjelmassa ulkopolitiikka saa vahvan sotilaallisen painotuksen. Lisäksi sen johtovastuu annetaan Yhdysvalloille. Hallitusohjelman mukainen Suomi on nöyrä osa läntistä suuraluetta. Suomi löytää nyt ”kumppaneita” Aasiasta, jossa uhkana on Kiina sekä taloudessa että geopolitiikassa.

Professori Harle kysyy, onko vahvan otteen saanut uusi linjaus todella ainoa mahdollinen ja riittävä keino turvata kansakuntamme eloonjäänti? Selviääkö Suomi pelkästään sotilaallisen voiman avulla? Vai olisiko syytä tehdä jotakin rakentavaa asevaraisen turvallisuuden lisäksi?

Harle kirjoittaa: ”Voisi sanoa, että sotilaallinen turvallisuus on nyt kunnossa - niin kauan kuin rysähtää. Olisi syytä tehdä kaikki mahdollinen tuon rysähdyksen estämiseksi. Siinä itsenäinen ja omia etuja palveleva kokonaisvaltainen ja moniulotteinen ulkopolitiikka on avainasemassa.”

Professori Harlen jaottelun mukaisen sotilaallisen turvallisuuden eli kansainvälisen järjestelmän osalta Suomi on nyt valintansa tehnyt: olemme sotilasliitto Naton jäsenmaa.

Pohjanranta-keskustelujen yhteydessä yleisön joukosta tuli kysymys, voiko Natosta erota.

Vastaus oli yksinkertainen. Eroaminen kävisi helposti, kun siihen riittäisi Suomen hallituksen lähettämä erokirje.

Lisäksi eroamispäätös voitaisiin tehdä helposti, kun liittymispäätös tehtiin eduskunnan yksinkertaisella enemmistöllä. Sama enemmistö riittäisi eroamiseen.

Käytännössä eroaminen ei kuitenkaan käy päinsä.

Nato-jäsenyyden kautta Suomi sai Naton peruskirjan 5. artiklan mukaisen turvatakuun. Vastaavasti Suomi on sitoutunut antamaan apua muulle hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle jäsenmaalle.

Suomen on varauduttava antamaan apua ainakin Virolle ja Latvialle. Lisäksi meidän on osallistuttava Naton yhteiseen kriisinhallintaan.

Vasta ajan mittaan käy ilmi, mihin kaikkeen Suomi on jäsenyysneuvotteluissa ja itse jäsenyyssojimuksessa sitoutunut.

Suomen tulisi tietysti pyrkiä maksimoimaan jäsenyydestä saatavat hyödyt ja minimoimaan siihen liittyvät kustannukset ja haitat.

Nyt kun Suomi saattanut päätökseen uuden sotilaalliseen turvalli-

suuteen liittyvän ratkaisunsa ja liittoutunut, meidän tulisi palata siihen kokonaisvaltaiseen ja moniulotteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, jota noudatimme Sauli Niinistön presidenttikautteen saakka.

Kiireellisin tehtävämme on osallistua rauhan palauttamiseen Eurooppaan. Tämä on edellytyksenä rauhanomaisen yhteistyön vähittäiseen käynnistämiseen maanosamme kansojen välillä.

Sodassa menetetään paljon ihmishenkiä, sekä sotilaita että siviilejä. Aineellisetkin tuhot ovat mittavat. Ulkopuolisetkin kärsivät.

Sota on jatkuvasti eskaloitunut. Se saattaa yltyä suursodaksi, jossa käytetään jopa ydinaseita.

Mahdollisimman pian sota olisi saatava loppumaan.

Naton jäsenmaana Suomi ei voi toimia välittäjänä Ukrainan ja Venäjän välillä. Voimme kuitenkin omalla toiminnallamme pyrkiä vaikuttamaan siihen, että Ukraina saataisiin tulitauko ja aselepo ja että neuvottelut rauhanomaisen ratkaisun aikaansaamiseksi voitaisiin aloittaa.

Neuvotteluissa tulisi löytää ratkaisut, jotka takaisivat molempien osapuolten turvallisuuden.

Hyvin visainen kysymys on Itä-Ukrainassa ja Krimin niemimaalla asuvan venäjänkielisen väestön asema.

Sota syttyi lähes kymmenen vuotta sitten, kun Kiovassa toteutettiin helmikuussa 2014 laitton vallankaappaus. Vaaleissa valittu presidentti Viktor Janukovitsh joutui pakenemaan maasta.

Uudet vallanpitäjät päättivät poistaa venäjältä virallisen vähemmistökielen aseman ja hakea pikaista liittymistä Natoon.

Nämä päätökset johtivat sisällissotaan ja Krimin valtaukseen.

Venäjän valloittamien alueiden väestö on ollut enemmistöltään venäläisiä. Kuinka heidän käy, jos Ukraina kykenee valtaamaan nämä alueet takaisin?

Vuonna 2025 Suomi toimii Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön puheenjohtajana. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on ”hartaasti toivonut”, että Ukrainan sota olisi sitä ennen päättynyt, jotta järjestöä voitaisiin käyttää yhteistyön uudelleen virittelemiseen.

Tämän toiveen toteutumista Suomen on omalla toiminnallaan edistettävä.

Suomen tulisi muutoinkin toimia yhteistyövaraisen turvallisuuden uudelleen rakentamiseksi ja maanosamme vakauden edistämiseksi.

Tähän saattaa kaikilla olla valmiutta. Sodan kovat kokemukset ovat kaikkia opettaneet.

Turvallisuuteemme ja hyvinvointiimme vaikuttaa myös koko maailmanyhteisön kehitys.

Tarvitsemme myös aktiivista ihmiskuntapolitiikkaa. Meidän on edistettävä koko ihmiskunnan yhteisiä etuja ja yleisinhimillisiä ihanteita.

Avainasemassa on kansainvälinen kehityspolitiikka. Kestävän kehityksen tavoitteet on asetettu vuoteen 2030 saakka.

Tavoitteena on köyhyyden poistaminen kaikkialta maailmasta. Kaiken toiminnan tulee olla sekä yhteiskunnallisesti, taloudellisesti että ympäristöllisesti kestävä.

Nykyinen ilmasto- ja ympäristöpolitiikka on monin tavoin kyseenalaista.

Ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden vaikutusta ilmaston lämpenemiseen korostetaan liikaa, samoin ihmisten vaikutusta siihen.

Monet muutkin tekijät vaikuttavat ilmaston muuttumiseen.

Ilmastonmuutoksen torjumiseen käytettävät keinot ovat osittain yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti kestävämpiä, eivätkä ne ole ympäristöllisestikään kestäviä.

Suomen kehityspolitiikassa on tapahtunut ikävä käänös.

Kehitysyhteistyön määrärahoja on rajusti leikattu, ja suhteettoman suuri osa niistä käytetään Ukrainan tukemiseen. Tästä kärsivät eniten köyhimmät varsinaiset kehitysmaat.

Toisaalta kehitysyhteistyölle on asetettu kehityspolitiikalle täysin vieraita poliittisia kriteerejä. Avulle asetetaan ehtoja, jotka liittyvät suurvaltapolitiikkaan.

Kehitysyhteistyön tulee olla pitkäjänteistä, ja sillä on mahdollisimman tehokkaasti poistettava köyhyyttä ja edistettävä kestävä kehitystä.

Suomen tulee palata laaja-alaiseen ja moniulotteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

Meidän tulee edistää kestäväällä tavalla rauhaa, vakautta ja hyvinvointia sekä omassa maanosassamme että koko maailmassa.

2. SAMANKESKISTEN KEHIEN EUROOPPA

Suomen tulevaisuus on sidoksissa Euroopan unionin kehitykseen.

Uudessa Euroopassa unioni on sekä laajentunut että syventynyt. Näitä kahta pyrkimystä on yritetty sovittaa yhteen, mutta tässä on pahasti epäonnistuttu.

Ensimmäinen yritys oli komission aloitteesta neuvoteltu ja aikaansaatu sopimus Euroopan talousalueesta (ETA).

Jos Suomi ja Ruotsi olisivat tyytyneet asemaansa ETA:n jäseninä, olisimme voineet yhdessä Norjan ja Islannin kanssa muodostaa Pohjolan yhteisön. Tanskakin olisi siihen liittynyt.

Tällöin myös Baltian ja Itäisen Keski-Euroopan maat olisivat saattaneet tyytyä ETA-ratkaisuun. Turvallisuutensa ne järjestelivät liittymällä jo siinä vaiheessa Natoon.

Seuraava yritys eriytyvän yhdentymisen toteuttamiseksi liittyi euroalueen muodostamiseen.

Maastrichtin sopimuksessa jäsenmaat olivat sitoutuneet siirtymään yhtenäisvaluutta euroon. Euroalueen muodostaminen edellytti, että enemmistö jäsenmaista täyttäisi ennalta asetetut taloudelliset ehdot, ns. EMU-kriteerit.

Kun määräaika euroon siirtymiseksi lähestyi, kävi ilmi, että enemmistö ei kriteerejä täyttänyt.

Tällöin saksalaiset asiantuntijat Karl Lamers ja Wolfgang Schäuble ehdottivat, että yhtenäisvaluuttaan olisivat aluksi siirtyneet vain Saksa, Ranska ja BENELUX-maat. Muille euro olisi ollut yhteinen raha, jonka rinnalla kansalliset valuutat olisivat säilyneet.

Tätä eriytyvän yhdentymisen mallia ei kuitenkaan hyväksytty. Euroalueeseen hyväksyttiin kaikki halukkaat jäsenmaat.

Vain Kreikka joutui odottamaan. Tänä aikana se vääristeli talouslukujaan, ja pääsi lopulta mukaan muiden joukossa.

Suomikin kannatti mahdollisimman laajaa euroaluetta. Silloinen Paavo Lipposen ja Sauli Niinistön johtama hallitus halusi viedä Suomen Euroopan ytimeen.

Suomen jäsenyys lyötiin lukkoon tiedonannon muodossa eduskunnan yksinkertaisella enemmistöllä. Kansanäänestystä ei järjestetty.

Tanska ja Ruotsi jäivät aluksi ulkopuolelle. Myöhemmin näissä maissa järjestettiin kansanäänestykset, joissa kansan enemmistö hylkäsi oman maansa jäsenyyden.

Vuosien varrella on käyty vilkasta keskustelua eriytyvästä yhdentymisestä. Tämä ajatus on noussut esille erityisesti laajentumisten yhteydessä, jolloin mukaan on ollut tulossa maita, joiden olosuhteet ovat poikenneet voimakkaasti siihenastisten jäsenmaiden oloista.

Omalta osaltani osallistuin keskusteluun muun muassa vuonna 2000 julkaisemallani teoksella ”Samankeskisten kehien Eurooppa”.

Ehdotin rakennetta, jossa Euroopan unioni olisi jakautunut liittovaltioitytimeen ja löyhemmin integroituneeseen ulkokehään. Unionin ulkopuoliset maat olisivat olleet mukana yhdentymisessä Euroopan neuvoston (EN) ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (ETYJ) kautta.

Euroopan parlamentin liberaaliryhmässä sain tälle ”sipulimallille” vahvaa kannatusta.

Ongelma tässä mallissa oli, että Suomi oli rahaliiton jäsenyyden kautta sitoutunut unionin liittovaltioitytimeen.

Viimeisin yritys eriytyvän yhdentymisen toteuttamiseen olivat neuvottelut uudistuksista, jotka olisivat tehneet mahdolliseksi Britannian pysymisen Euroopan unionin jäsenmaana.

Kun muut jäsenmaat eivät olleet valmiit joustoihin, Britannian ero toteutui.

Euroopan unionin ja euroalueen jäsenmaana Suomi on menettänyt olennaisen osan itsenäisyyttään.

Sama kehitys näyttää jatkuvan.

Euroalueen jäsenenä Suomi uhkaa joutua yhä suurempaan vastuuseen muiden maiden taloudesta ja niiden veloista.

Yhteisen ilmasto- ja ympäristöpolitiikan avulla unioni on yhä enemmän puuttumassa meidän oikeutemme hoitaa ja hyödyntää omia luonnonvarojamme.

Nyt eriytyvän yhdentymisen ajatus on noussut jälleen esille, kun keskustellaan uusien jäsenmaiden ottamisesta unioniin.

Jo pitkään jäsenyyttä ovat tavoitelleet Länsi-Balkanin maat. Usei-

den niistä on ollut vaikea täyttää jäsenyyskriteerit.

Nyt jäsenyyttä suunnitellaan maille, joiden matka jäsenyyteen on vielä paljon pidempi.

Moldavia on näistä maista helpoimmin otettavissa mukaan.

Ukrainan ja Georgian jäsenyyden tiellä on valtavia esteitä. Molem-
mille jäsenyyttä on kuitenkin lupailtu.

Kun Ukraina luvattiin ottaa jäsenyysneuvotteluihin, Turkki muis-
tutti olemassaolostaan ja siitä, että se oli jo ollut jäsenyysneuvotteluissa.

Ukrainan ja Turkin kaltaisten suurten ja olosuhteiltaan aivan eri-
laisten maiden liittyminen unioniin aiheuttaisi valtavia ongelmia.

Niinpä jälleen keskustellaan jäsenyyden ehdoista ja siitä, voisiko
liittyvillä olla aivan erilainen asema kuin vanhoilla jäsenmailla.

Toisaalta keskustelua eriytyvästä yhdentymisestä ovat synnyttänyt
erimielisyydet nykyisten jäsenmaiden välillä.

Unionin sisäiset jännitteet ja paineet sen laajenemiseen saattavat
avata mahdollisuuden sen perustavanlaatuisen uudistamiseen.

Tällöin Suomellekin saattaa avautua mahdollisuus palauttaa pää-
tösvaltaa omiin käsiinsä.

Erityisesti tähän tulisi pyrkiä maatalouspolitiikassa.

Liittyessämme EU:n jäseneksi menetimme rajasuojan, ja jouduim-
me siirtymään yhdessä yössä maailmanmarkkinahintoihin. Maata-
loutemme on jäsenyyden aikana tästä kovasti kärsinyt.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka on sopinut huonosti Suomen
oloihin.

Kun ETA-maa Norjalla voi olla kansallinen maatalouspolitiikka
ja oma maataloustuotteiden rajasuoja, pitäisi tämän olla mahdollista
myös uudistuvan EU:n jäsenmaille.

Kun Suomi liittyi unioniin, kansalle sanottiin, että kansallinen
aluepolitiikkamme säilyy, ja sen lisäksi pääsemme hyötymään EU:n
yhteisestä politiikasta.

Tosiasiassa kansallinen aluepolitiikka ajettiin alas. EU:n aluepoli-
tiikka on ollut tehotonta. Se on hanketoimintaa, joka on työllistänyt
lähinnä hallintoa ja konsultteja. Käytännön hyöty alueille on jäänyt
vähäiseksi.

EU:n aluepolitiikka on vähitellen siirtynyt kaupunkikehityksen
tueksi eli keskittämispolitiikan välineeksi.

Kun unioni laajenee, Suomesta tulee yhä selvemmin EU:n aluepolitiikan nettomaksaja.

Meidän kannaltamme on kaikin puolin järkevää lopettaa rahan kiertäminen Brysselin kautta ja palata kansalliseen aluepolitiikkaan.

Ilmasto- ja ympäristöpolitiikassa Euroopan unioni on merkittävä toimija. Se vaikuttaa ratkaisevalla tavalla globaaliin politiikkaan. Toisaalta EU puuttuu yhä enemmän jäsenmaiden toimintaan.

Saastumisen ehkäisemisessä EU:lla on ollut merkittävä asema. Tässä sen työtä edelleen tarvitaan.

Alkuperäisen luonnon suojelemisessa EU on puuttunut liiaksi jäsenmaiden asioihin. Suomen osalta ikäviä esimerkkejä tästä ovat olleet susien ja merimetsojen suojeleminen.

Pahimmat ylilyönnit on koettu ilmastonsuojelussa. Unioni on määrävällä tavalla puuttunut jopa Suomen oikeuteen päättää omien metsiemme käytöstä ja suojelusta.

Kun unionia uudistetaan, jäsenmaille pitää palauttaa päätösvaltaa ilmasto- ja ympäristöasioissa.

Tärkein asia meille on Suomen taloudellisen itsenäisyyden palauttaminen.

Yhtenäisvaluutta euron käyttöön liittyy suuria ongelmia. Jäsenmaiden olosuhteet ovat niin erilaiset, etteivät yhteinen raha ja yhteinen raha- ja valuuttakurssipolitiikka tänne sovi.

Parasta olisi palauttaa kansalliset valuutat ja käyttää euroa yhteisenä rahana niiden rinnalla.

Toinen – käytännössä toteuttamiskelpoisempi – vaihtoehto olisi Lamersin ja Schäublen ajatus euroalueesta, johon kuuluisivat vain keskenään samankaltaiset ydin-Euroopan maat. Muut jäsenmaat käyttäisivät euroa kansallisen valuuttansa rinnalla.

Jos mahdollisuus euroalueesta eroamiseen avautuu, Suomen olisi siihen tartuttava.

III EHEYTYVÄ ELINVOIMAINEN SUOMI

1. EUROOPAN "HULLUN VUODEN" KAKSI LIITTOA

Syyskuun puolivälissä olin mukana Elämäni biisi -ohjelmassa.

Elämäni biisiksi ilmoitin Satumaa -tangon. Vihjeeni oli, että se on mahdollisimman kaukana minusta.

Satumaassa lauletaan, että aavan meren tuolla puolen jossakin on maa, jossa oma armain mua odottaa.

Laulun samat ovat mahdollisimman kaukana minusta sen vuoksi, että oma armaani on ollut aivan lähelläni jo 55 vuoden ajan.

Meidät Vuokon kanssa vihittiin avioliittoon kesällä 1968. Tuolloin odotimme jo ensimmäistä lastamme.

Jouduimme tukalaan tilanteeseen sen vuoksi, että olin edellisenä keväänä saanut apurahan opiskella Yhdysvalloissa.

Lapin miehenä ajattelin, että perheet ovat usein joutuneet tyytymään siihen, että lapsen syntyessä miehet ovat olleet savotoilla tai muuten kaukana kotoaan.

Päätimme mekin tyytyä tähän. Syyskuun alussa matkustin Yhdysvaltoihin.

Aavan meren tuolla puolen kaipaus kotiin kävi ylivoimaiseksi. Muutaman viikon kuluttua palasin Vuokon luo.

Tämä valintani – rakastuminen ja perheen perustaminen vuonna 1968 - vaikutti ratkaisevasti poliittisen urani varhaiseen käynnistymiseen.

Oikeastaan kysymys ei ollut omasta valinnastani. Eihän rakastuminen ole oma valinta. Se vain tapahtuu.

Tapasin Vuokon keväällä 1968. Rakastuimme ja vietimme koko kesän yhdessä. Olin kesätoimittajana radion ajankohtaistoimituksessa. Vuokko työskenteli kanslistina Valtionarkistossa.

Kun palasin kotiin Yhdysvalloista, tarvitsin ansiotuloja, jotta voi-

sin vastata perheeni toimeentulosta.

Näissä oloissa otin mielelläni vastaan Helsingin opiskelevien keskustanuorten toiminnanjohtajan tehtävän, josta maksettiin pientä palkkiota.

Jäseneksi olin liittynyt vasta muutamaa kuukautta aikaisemmin. Sitä ennen en ollut puoluepoliittiseen toimintaan osallistunut.

Avioliittomme lisäksi minulle oli siis vuonna 1968 syntynyt toinen yhtiä pitkä liitto, suhde Keskustapuolueeseen.

Halusin lähteä vaikuttamaan Lapin tulevaisuuteen. Me suuret ikäluokat olimme tulleet opiskelu- ja työikään. Suurin osa meistä joutui muuttamaan Etelä-Suomeen tai Ruotsiin.

Varsinkin muuttaminen Ruotsiin oli monelle nuorelle raskas ratkaisu sekä henkisesti että käytännön elämää ajatellen.

Elämäni biisi -ohjelmassa muistutti työnsä vuoksi Ruotsissa asunut professori Anu Koivunen siitä, että Satumaa on ollut erityisesti ruotsinsuomalaisille hyvin rakas laulu.

Ruotsiin muuttaneiden mielissä aavan meren – Pohjanlahden – tuolla puolen oli rakas kotimaa, jossa oma armas monia heistä odotti.

Jo yliopisto-opiskeluni alkuvaiheessa halusin auttaa Lapin nuoria saamaan opiskelu- ja työpaikan omasta maakunnasta.

Osallistuin ahkerasti Pohjois-Pohjalaisen osakunnan toimintaan ja vedin muun muassa sen toteuttamaa tutkimustoimintaa, jolla pyrimme edesauttamaan kotimaakuntiemme kehitystä.

Jäsenyyteni Keskustapuolueessa oli aluksi järkiliitto.

Liityin puolueeseen sen vuoksi, että sillä oli paras aluepoliittinen ohjelma.

Myöhemmin liiton toiseksi kulmakiveksi muodostui puolueen toiminta tasa-arvon puolesta. Ensimmäisen vuonna 1971 ilmestyneen kirjani nimi oli ”Köyhän asialla”.

Liiton kolmanneksi kulmakiveksi tuli ulkopoliitikka. Keskustapuolueella oli luotettava linja. Puolue puolusti Suomen itsenäisyyttä ja puolueettomuutta.

Vasta myöhemmin tähän järkiliittoon kehittyi henkinen sisältö ja kiintymys, kun perehdyin alkiolaiseen arvomaailmaan ja kun ryhdyin palauttamaan puoluetta sen omille aatteellisille juurille.

Poliittinen kanta muodostui tuohon aikaan usein veren perintönä,

vaikka moni etsi aatteellista kotiaan myös kapinamielellä omia vanhempiaan kohtaan.

Minun vanhempani olivat Maalaisliitto-Keskustapuolueen kannattajia, mutta eivät osallistuneet poliittiseen toimintaan.

Isäni isä, Jussi Väyrynen, oli vasemmistososialisti. Hänet erotettiin Simon valtuustosta vuonna 1930 ns. kommunistilakien nojalla. Kommunistipuolueen jäsen hän ei tietääkseni ollut.

Jussi palasi valtuustoon erilaisten epäpoliittisten tunnusten alla. Loppuvaiheessa 1950-luvulla hän oli SKDL:n valtuustoryhmän jäsen.

Isäni joutui kärsimään noiden aikojen poliittisesta syrjinnästä, kun häntä ei hyväksytty suorittamaan asepalvelustaan.

Hylkäämisen syynä oli hänen isänsä yhteiskunnallinen ja poliittinen tausta. Jussi oli kruununmetsätorppari ja lisäksi sosialisti.

Välirauhan aikana isä otettiin palvelukseen, ja hän oli rintamalla sodan loppuun saakka.

Isästä ja kaikista hänen sisaristaan ja veljistään tuli maalaisliittolaisia.

Meillä kotona politiikkaa kuitenkin puhuttiin yleensä vain silloin, kun isän Eino-veli kävi kylässä.

Vuoden 1969 alussa opetusministeri Johannes Virolainen otti Keskustan opiskelijaliiton pääsihteerin Olli Saarelan avustajakseen.

Tässä tehtiin historiaa: Saarela oli Suomen ensimmäinen ministerin poliittinen sihteeri. Siihen mennessä vain pääministerillä oli ollut poliittinen avustaja, pääministerin sihteeri.

Minut valittiin Saarelan sijaiseksi, opiskelijaliiton virkaa tekeväksi pääsihteeriksi. Tässä tehtävässä pääsin puolueen päätöksenteon ytimeen, seuraamaan puoluehallituksen ja sen työvaliokunnan kokouksia.

Kysymyksessä oli kuitenkin viransijaisuus. Niinpä pyrin ja pääsin syyskuun alussa toimittajaksi TV 1:n A-studioon. Siinä vaiheessa en vielä ajatellut eduskuntaehdokkuutta.

Myöhemmin syksyllä Keskustapuolueen Peräpohjolan piiri pyysi minua ehdokkaakseen.

Yleisradion ohjelmajohtajaksi juuri nimitetty entinen Keskustapuolueen puoluesihteeri Pekka Silvola varoitti minua lähtemästä mukaan.

Hänen mielestään minulla ei ollut mahdollisuuksia tulla valituksi,

kun Lapin vaalipiirissä ja nimenomaan Peräpohjolassa puolueella oli vahvat istuvat edustajat, Veikko Hanhiova ja Pekka Vilmi.

Toisaalta minut oli nimitetty Yleisradioon vain määräaikaiseen tehtävään. Silvola varoitti, että saattaisin menettää paikkani tai joutua arkistotöihin. SDP:lla oli tuolloin yhtiöstä rautainen ote.

Asetuin ehdolle. Suoritin nopeasti opintoni loppuun ja valmistuin tammikuussa 1970 valtiotieteen maisteriksi. Maalisvaaleissa tulin valituksi eduskuntaan sen nuorimpana jäsenenä.

Pääsin nuorena hyvin vaikutusvaltaisiin asemiin. Kun olin Keskustapuolueen ainoa nuori kansanedustaja, minua haluttiin käyttää heti kaikkein vaativimmissa tehtävissä.

Niinpä pääsin aloittamaan jo kesällä 1970 työni myös valtioneuvostossa pääministeri Ahti Karjalaisen poliittisen sihteerinä. Kesällä 1972 nousin puolueen varapuheenjohtajaksi.

Omilla valinnoillani oli merkitystä myös puolueen kannalta. Keskustapuolue koki vuoden 1970 eduskuntavaaleissa murskatappion. Ennen vaaleja puolueella oli ollut 50 kansanedustajaa, vaalien jälkeen 36.

Oli tärkeää, että meillä oli uudessa eduskuntaryhmässä edes yksi nuori jäsen. Tämä antoi edes pientä toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Ainoana Keskustapuolueen nuorena edustajana jouduin ottamaan suuren vastuun puolueen tulevaisuudesta.

Jouduin valtiollisten tehtävien lisäksi osallistumaan kaikkiin voimin myös puolueen toimintaan. Tämä oli mahdollista, kun Vuokko omistautui lasten hoitamiseen ja kasvattamiseen.

Tultuani valituksi eduskuntaan jouduin kokemaan, kuinka vaikeaa on sovittaa yhteen lapsiperheen elämä ja etäisestä maakunnasta valitun kansanedustajan työ.

Valituksi tullessaan kansanedustaja yleensä asuu perheineen vaalipiirissä. Tällöin on luonnollista, että perhe jatkaa asumistaan maakunnassa ja edustaja käy viikoittain työssä eduskunnassa.

Viikonloppuina edustajan on hoidettava vaalipiiriään, mikä varsinkin laajimmissa maakunnissa vie paljon aikaa. Perhe-elämää helpottaa se, että edustaja voi viettää vaalipiirissään myös maanantait.

Perheen muutto edustajan mukana Helsinkiin on hankalaa.

Äänestäjät saattavat ajatella, että edustaja on hylännyt heidät - näin ainakin kilpailijoiden kannattajat saattavat väittää. Tästä syystä edustajan on oltava viikonloppuisin erossa perheestään voidakseen olla äänestäjien parissa maakunnassa.

Molemmissa tapauksissa perhe-elämä kärsii.

Minun tapaukseni oli epätavallinen. Valintaani saakka opiskelin Helsingissä. Olimme vielä opiskelijoita, kun avioiduin ja saimme ensimmäisen lapsemme, Tiinaliisan.

Asuimme ensin Laajasalossa, mistä muutimme Oulunkylään vuonna 1972. Lapissa meillä ei ollut lainkaan omaa asuntoa. Olimme kirjoilla vanhempieni luona.

Valintani jälkeen olisimme saattaneet ajatella muuttamista vaali-piiriini, mutta vaalikaudella 1970-72 toimin myös pääministerin sihteerinä, joten jouduin olemaan työni puolesta Helsingissä enemmän kuin kansanedustajan tehtävä olisi edellyttänyt.

Sorsan hallitusta syksyllä 1972 muodostettaessa olin ehdolla ope-tusministeriksi. Jos olisin tullut valituksi, olisin ollut kaikkien aikojen nuorin ministeri. Tämä ennätys jäi Ulf Sundqvistille, joka oli tullut valtioneuvoston jäseneksi 27-vuotiaana.

Vaalikaudella 1972-75 en siis ollut mukana valtioneuvoston työs-sä. Kun työtehtävät eivät enää entiseen tapaan sitoneet minua Hel-sinkiin, aloimme pohtia mahdollisuutta muuttaa Keminmaalle.

Pohdintoihimme vaikutti sekin, että olimme saaneet vuoden 1973 alussa toisen lapsemme, Tanelin. Maaseutuasuminen veti puoleensa.

Vuonna 1974 ostimme omakotitalon Keminmaalta ja vaihdoimme Helsingin asuntomme Töölönkadulla sijainneeseen kaksioon.

Seuraavan vuoden alussa tuli tuhosi Keminmaan kotimme. Ke-vään asuimme Töölönkadulla.

Kesäkaudella elämämme oli hankalaa. Kun meillä ei ollut asuntoa Keminmaalla, Vuokko oli lasten kanssa osittain Helsingissä, osittain vanhempiensa luona Vilppulassa. Minä olin kiinni rakennustöissä, kun palaneen kotimme paikalle rakennettiin uutta.

Pääsimme muuttamaan uuteen taloomme loppukesällä.

Syyskin oli rankka. Syyskuun puolivälissä pidettiin eduskun-tavaalit. Odotimme juuri vaalien aikaan perheen lisäystä. Kes-ken kampanjani sain kuulla, että Vuokko oli joutunut sairaalaan.

Menetimme lapsemme, ja Vuokkokin oli vähällä menehtyä.

Marraskuun lopussa nimitettiin maaherra Martti Miettusen johtama ”hätätilahallitus”, johon tulin opetusministeriksi.

Seuraavana syksynä hallitus hajosi, ja sen tilalle tuli Miettusen johtama keskiryhmien vähemmistöhallitus. Siirryin työvoimaministeriksi.

Perhe-elämää ajatellen ministerinä toimiminen ei sanottavasti poikennut kansanedustajan työstä. Saatoin järjestää maanantai-päiviksi usein työtehtäviä pohjoiseen, jolloin viikonloput muodostuivat pidemmiksi.

Vuoden 1977 tammikuussa, saimme kolmannen lapsemme, Lotan.

Toukokuussa 1977 kaikki muuttui, kun minut nimitettiin ulkoasiainministeriksi.

Asuminen Keminmaalla kävi mahdottomaksi. Näköpiirissä oli pitkiä ulkomaanmatkoja, jotka sattuivat usein viikonlopuiksi. Maanantai-päiviksi en voinut enää järjestää virkatehtäviä pohjoiseen.

Perheen oli taas siirryttävä asumaan Helsinkiin. Myimme Keminmaan talomme ja ostimme asunnon Helsingin Pohjoisrannasta.

Siinä vaiheessa meillä ei ollut varaa kahteen perheasuntoon. Tuli-palossa tuhoutunut kotimme ei ollut vakuutettu täydestä arvostaan, joten meillä oli kannettavanamme isot velat. Lisäksi Helsingin asunto oli paljon kalliimpi kuin Keminmaan talomme.

Niinpä hankimme Keminmaalle aluksi pienen siirrettävän asunnon, jonka paikalle voisimme rakentaa myöhemmin kunnollisen talon.

Asunto-olojamme järjestellessämme teimme tietämättämme pahan virheen. 1980-luvun alussa minun oikeuteni kansanedustajan päivärahoihin asetettiin kyseenalaiseksi lähinnä sillä perusteella, että meillä oli Helsingissä parempi asunto kuin Keminmaalla.

Jos olisimme voineet edes aavistaa ennalta, että päivärahajupakka syntyy, olisimme voineet pitää Keminmaan asuntomme ja vuokrata huoneiston Helsingistä. Mutta emmehän me mitenkään voineet arvata tai tietää, mitä muutamaa vuotta myöhemmin tapahtuisi.

Kun jäin vuoden 1982 presidentinvaalien jälkeen vuodeksi sivuun hallituksesta, minulle ryhdyttiin jälleen maksamaan Lapin kansanedustajalle kuuluvaa päivärahaa, kuten oli maksettu 1970-luvun alussakin ennen ministeriksi tuloani.

Jälkikäteen saamani tiedon mukaan lappilainen Keskustapuolueen kansanedustaja oli antanut Suomen Kuvalehdelle vinkin, että meillä ei ole Keminmaalla kunnollista asuntoa, vaan ainoastaan ”jalasmökki”. Vihjeen antajan mukaan minulle maksettiin väärin perustein kansanedustajan päivärahaa.

Muut tiedotusvälineet tarttuivat asiaan intomielin. Poliitikkoja jahdattiin tuolloinkin hanakasti. Kun olin Keskustapuolueen puheenjohtaja, tällä jupakalla ajateltiin voitavan vahingoittaa myös puolueen vaalimenestystä seuraavan vuoden eduskuntavaaleissa.

Itse en kohujulkisuudesta aluksi hätkähtänyt. Pidin syytöksiä aiheettomina, ja tähän minulla oli vahvat perusteet.

Päivärahan maksaminen perustui edustajan kotipaikkaan. Toisaalta väestökirjalain 10§:ssä oli erityinen säädös, jonka mukaan henkilön kotipaikka ei muutu sen johdosta, että hän on tilapäisesti poissa kotipaikkakunnaltaan eduskunnan tai valtioneuvoston jäsenyyden vuoksi. Tässä suhteessa kansanedustajat ja ministerit rinnastettiin mm. opiskelijoihin.

Oikeuskansleri oli toisaalta tutkinut kansanedustajien kotipaikkaan liittyviä kanteluja. Niinpä Olavi Tupamäen tapauksesta oli verrattain tuore oikeuskansleri Risto Leskisen kannanotto, jonka mukaan kansanedustajan kotipaikka ei määrydy asunto-olojen, vaan väestökirjalain 10§:n perusteella.

Tupamäen varsinainen asunto oli Helsingissä. Petäjavedellä hänellä oli vaatimaton tilapäisasunto. Tupamäellä oli jopa valtion virka Helsingissä, mutta sekään ei muuttanut tulkintaa hänen kotipaikkaan.

Minun kotipaikkani oli aina ollut Keminmaa. Vuoden 1970 alkuun saakka olin asunut tilapäisesti Helsingissä opiskelun takia ja sen jälkeen eduskunnan ja valtioneuvoston jäsenyyden vuoksi. Tusin olevani turvassa.

En kuitenkaan ollut. Oikeuskansleri oli vaihtunut. Leskisen tilalle oli tullut Kai Korte. Hän otti kansanedustajien kotipaikka- ja päivärahakysymykseen toisen kannan kuin edeltäjänsä. Korte myös puuttui henkikirjoittajien ja jopa eduskunnan virkamiesten ja kansliatoimikunnan toimintaan.

Minun kotipaikkani ratkaistiin lopulta korkeimmassa hallinto-

oikeudessa, joka syntyneen poliittisen paineen alaisena teki väestökirjalain vastaisen päätöksen.

Yksi sen jäsenistä olisi toki pitänyt kotipaikkani Keminmaata, ellen olisi ollut puolueeni puheenjohtaja. Tämäkin tulkinta oli omi-
tuinen, sillä puolueen puheenjohtajuus on puhdas luottamustehtävä,
josta ei makseta minkäänlaista palkkaa tai palkkiota.

Kotipaikka- ja päivärahajupakka laajeni muihin kansanedustajiin.
Meitä kohdeltiin hyvin eri tavoin.

Äänestäjät antoivat myös tuomionsa. Usea muu myrskyn silmään
joutunut kansanedustaja menetti paikkansa, minun äänimääräni
kasvoi. Keskustapuoluetta kohu saattoi vahingoittaa, mutta silti saa-
vutimme hienoisen vaalivoiton.

Jos olisin aavistanut, millaiset mittasuhteet päivärahakohu saa ja
mihin se lopulta päätyy, olisin tietysti mennyt heti pankkiin, otta-
nut lainan ja maksanut saamani päivärahat takaisin. Silti olisin puo-
lustanut loppuun saakka oikeuttani lain mukaiseen kotipaikkaan ja
päivärahoihin.

Seuraavassa eduskunnassa vanhentunut päivärahajärjestelmä uu-
distettiin kulukorvausjärjestelmäksi. Uuden järjestelmän puitteissa
minullakin oli jälleen kiistaton oikeus Lapin edustajille kuuluvaan
kulukorvaukseen.

Päiväraha- ja kotipaikkakiista oli meille erityisen raskas sen vuok-
si, että se sattui pahasti lapsiin. Iltapäivälehdet riepottelivat heidän
oikeuttaan käydä koulua Helsingissä. Siitäkin kiisteltiin, mikä kun-
nan veronmaksajat heidän koulunkäyntinsä maksavat.

Eduskuntavaaleista selviydyin hyvin. Äänimääräni kohosi enti-
sestään.

Kohuista huolimatta Keskustakin hieman vahvasti asemiaan.

Vuoden 1983 eduskuntavaalien jälkeen palasin ulkoministeriksi.
Vaalikausi oli raskas. Hoidettavana oli sekä ulkoministerin virka että
puolueen puheenjohtajuus ja pääministerin sijaisen tehtävä.

Urho Kekkosen pitkän presidenttikauden päätyttyä puolueiden
välinen valtataistelu hallitsi Suomen poliittista elämää. Sosialidemo-
kraatit tunsivat saavuttaneensa ehdottoman ylivallan ja käyttäytyivät
tämän mukaisesti.

Vuoden 1987 eduskuntavaalien jälkeen SDP ja Mauno Koivisto

syrjäyttivät Keskustan hallituksesta, vaikka vaalitulos olisi edellyttänyt sinivihreän hallituksen muodostamista.

Keskustan joutuminen oppositioon avasi uuden vaiheen elämänsäni.

Purin pettymykseni ja suuttumukseni tieteelliseen työhön. Muutama kuukaudessa kirjoitin lisensiaattityöni. Väitöskirjani valmistui runsaassa vuodessa, ja väittelin tohtoriksi lokakuussa 1988.

Kirjoitin väitöskirjani Suomen ulkopolitiikasta. Aihe oli minulle tuttu, kun olin viimeiset lähes kymmenen vuotta toiminut ulkoministerinä.

Pidin tärkeänä selvittää Suomen ulkopolitiikkaa myös tieteellisestä näkökulmasta sen vuoksi, että sekä Neuvostoliitto että jotkut länsimaat eivät olleet ymmärtäneet Suomen harjoittamaa puolueettomuuspolitiikkaa.

Väitöskirjani oli avuksi kylmän sodan kauden päättyessä ja Suomen liittyessä Euroopan unioniin.

Viime aikoina on tullut esiin väitöskirjani arvo myös kansainvälisten suhteiden ja ulkopolitiikan tutkimuksen kokonaisuudessa.

Laadin väitöskirjassani tieteellisen esityksen siitä laaja-alaisesta ja moniulotteisesta ulkopolitiikasta, jota Suomi sotien jälkeisen ajan aina Sauli Niinistön presidenttikauteen saakka toteutti. Tästä on erityisesti professori Vilho Harle viime aikoina puhunut ja kirjoittanut.

Nyt väitöskirjani lähestymistapa on ajankohtainen, kun Suomen tulisi Sauli Niinistön presidenttikauden jälkeen palata laaja-alaiseen ja moniulotteiseen ulkopolitiikkaan.

Tieteellinen työ oli myös hyvää terapiaa.

Vuonna 1989 hankimme Vuokon kanssa pienen maatilan Uudeltamaalta, Tuusulasta. Helsingissä muutimme vuokra-asuntoon.

Tähän liittyen päätin vaihtaa vaalipiiriä ja siirtyä vuoden 1991 eduskuntavaaleissa ehdokkaaksi Uudellemaalle. Lisäksi suunnitelin, että luovun puolueen puheenjohtajan tehtävästä vuoden 1990 puoluekokouksessa.

Olimme jo pitkään haaveilleet mahdollisuudesta asua maaseudulla. Varsinkin keväisin kaippu maalle oli ollut voimakas.

Vaalipiirin vaihtaminen tuli esille, kun Uttamaata pitkään edus-

taneet Johannes Virolainen ja Marjatta Väänänen olivat jättäytymässä sivuun eduskuntatyöstä. Ajattelin, että Uudellamaalla oli helpompi pitää yhteyksiä äänestäjiin

Luopumiseen puolueen puheenjohtajan tehtävästä olin kypsynyt vähitellen. Tehtävä oli raskas. Puolueiden välinen taistelu oli kovaa, ja puolueen puheenjohtaja sai ottaa vastaan kovimmat iskut. Omat ampuivat selkään.

Jouduin kuitenkin panemaan luopumissuunnitelmani jäihin, kun kohtasin syksyllä 1989 siihenastisen urani kovimman ajojahdin. Minun väitettiin syyllistyneen maanpetokseen. Näissä oloissa en voinut luopua. Oli puolustauduttava ja puhdistettava maineensa.

Jälleen asialla oli Suomen Kuvalehti. Jukka Tarkka kirjoitti kirjaa Ahti Karjalaisesta ja oli saanut sen vuoksi haltuunsa hänen arkistonsa. Sieltä hän oli löytänyt minun kirjeeni Karjalaiselle syksyllä 1981, jolloin valmistauduttiin vuoden 1982 presidentinvaaleihin.

Tarkka siteerasi kirjettäni hyvin epätarkasti. Hän loi tietoisesti sen käsityksen, että olin pyrkinyt saamaan Neuvostoliitolta tukea Karjalaisen ehdokkuudelle.

Tosiasiassa asetelma oli päinvastainen: Neuvostoliitto painosti minua tukemaan Karjalaista. Tämän Tarkkakin varmasti tiesi.

Mutta Suomen Kuvalehti luki syytteen ja antoi saman tien tuomion: maanpetos.

Eduskunnassa viisi kansanedustajaa vei asian perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. Valiokunta teki työnsä ja totesi, etten ollut syyllistynyt lainvastaiseen menettelyyn. Tästä huolimatta julkisuudessa vieläkin liikkuu väitteitä, että olen ollut syytteessä tai jopa tulut tuomituksi maanpetoksesta.

Juttu tuli esille hankalana ajankohtana. Tuusulasta ostamaamme taloa remontoitiin. Nuorempi tyttäreemme oli sairaalassa. Hän oli jäänyt moottoripyörän alle ja hänen jalkansa oli katkennut.

Saatuani tiedon maanpetosväitteistä ryntäsin kotiin etsimään kirjeen kopiota. Onneksi löysin sen ja saatoin ryhtyä puolustautumaan. Vahinko oli kuitenkin ehtinyt jo tapahtua. Lehdistö oli lähes laidasta laitaan tuominnut minut.

Tässäkin kohteluani kovensi se, että olin puolueen puheenjohtaja.

Kilpailevia puolueita ja niiden kannattajia hermostutti se, että

Keskusta oli sekä vuoden 1988 presidentinvaaleissa että saman vuoden kunnallisvaaleissa menestynyt erinomaisesti.

Kesällä 1989 puolue oli noussut mielipidemittauksissa suurimmaksi. Puolueen puheenjohtajan leimaaminen maanpetturiksi tarjosi hyvän lyömäaseen poliittiseen taisteluun.

Perheelleni sekä päivärahajupakka että maanpetossyytteet kävivät raskaiksi. Eihän politiikkaa voi kovemmin lyödä kuin väittämällä, että hän on kahminut itselleen perusteettomasti taloudellista etua veronmaksajien kustannuksella tai että hän on syyllistynyt maanpetokseen.

Kun maanpetosjutulle oli saatu päätöspiste, ilmoitin luopuvani Keskustan puheenjohtajan tehtävästä. Tuolloin puolueen kannatus oli mielipidemittauksissa 25 prosentin tasolla.

Puheenjohtajan vaihdos sujui hyvin. Puolueen kannatus säilyi korkealla tasolla, ja kevään 1991 eduskuntavaaleissa nousimme maan suurimmaksi puolueeksi.

Sain koko maan suurimman äänimäärän, lähes 23 000 ääntä. Uudellamaalla Keskustan paikkaluku nousi kahdesta neljään.

Puheenjohtajuudesta luopuminen oli urani pahin virhe.

Uskoin kyllä, että seuraajakseni valittaisiin Esko Aho tai Seppo Kääriäinen. Molemmat olivat olleet läheisiä työtovereitani ja olin tukenut molempien nousua kohti politiikan raskasta sarjaa.

Kuvittelin, että valittava puheenjohtaja - kumpi tahansa heistä - olisi valmis toimimaan yhteistyössä kanssani.

Puheenjohtajaksi valittu Esko Aho kuitenkin valitsi toisen tien. Mauno Koivisto sai hänestä oivan apulaisen. Puolueessa hän nojautui niihin, jotka olivat minua kampittaneet.

Pääministerinä Aho jatkoi vahvan markan politiikkaa vielä puolentoista vuoden ajan, mikä syvensi lamaa ja pahensi sen seurauksia.

Pääministerinä Esko Aho vei puolueväen tahdon vastaisesti Suomen Euroopan unioniin.

Vastustin kaikin voimin Suomen jäsenyyttä Euroopan unionissa siitä syystä, että meille oli tarjolla parempi vaihtoehto.

Olimme jo päässeet mukaan EU:n ja EFTA-maiden muodostamaan Euroopan talousalueeseen (ETA), jonka kautta olimme saaneet

lähes kaikki jäsenyyteen liittyvät edut, mutta välttyneet siihen liittyviltä haitoilta.

Jos Suomi olisi jättäytynyt unionin ulkopuolelle, Ruotsikaan ei olisi siihen liittynyt, jolloin olisimme voineet tiivistää pohjoismaista yhteistyötä Pohjolan yhteisöksi. Lisäksi Suomen liittymisehdot olivat etenkin maatalouden osalta kehnot.

Kun Suomi oli viety Euroopan unioniin, minulle oli tarjolla vain huonoja vaihtoehtoja. Epäroin niiden välillä.

Vuoden 1994 lopulla eduskunta valitsi Suomen ensimmäiset edustajat Euroopan parlamenttiin. Vaalit ehdittiin järjestämään vasta myöhemmin, syksyllä 1996.

Suostuin ehdolle, ja minut valittiin.

Lähdin kuitenkin ehdokkaaksi kevään 1995 eduskuntavaaleihin. Ajattelin, että voisin jatkaa kotimaan politiikassa, jos voisin palata valtioneuvoston jäseneksi.

Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa Keskusta koki tappion ja joutui oppositioon.

Tällä kaikella oli ratkaiseva vaikutus elämäni. Vuoden 1995 alussa alkoi yli kahdentoista vuoden mittaiseksi venähtänyt työni Euroopan parlamentissa.

Aluksi näytti mahdolliselta, että olisin voinut toimia yhtä aikaa molemmissa parlamenteissa. Se olisi ollut siihen aikaan vaikeaa, mutta ei mahdotonta. Monessa jäsenmaassa tällainen ns. kaksoismandaatti oli sallittu.

Suomessa kuitenkin säädettiin ”Lex Väyrynen”, jolla kaksoisjäsenyys kiellettiin.

Euroopan unionin lainsäädäntöön kaksoismandaatin kieltä sisällytettiin vasta muutama vuosi sitten. Tällöin Suomen vastaavaa lainsäädäntöä ei tarkistettu. Tämä aiheutti minulle keväällä 2007 paljon harmia, kun kotimaan parlamenttiin paluu oli tehty hyvin hankalaksi.

Eduskunnan säätämän lain mukaan eduskuntaan valitun europarlamentaarikon on määräaikaan mennessä ilmoitettava, ottaako hän vastaan kansanedustajan paikkansa vai jatkaako hän työtään Euroopan parlamentissa. Vastaavasti Euroopan parlamenttiin valitun kansanedustajan tulee määräajassa ilmoittaa, kumpaa tehtävää hän ryhtyy hoitamaan.

Kansanedustaja voi saada vapautuksen eduskunnan työskentelystä hoitaakseen europarlamentaarikon tehtävää. Tämän ”vir-kavapauden” voi keskeyttää milloin tahansa. Sen sijaan Euroopan parlamentista ei voi saada vapautusta kansallisen parlamentin jäse-nyyden hoitamista varten. Jos Euroopan parlamentin jättää, sinne voi palata vain vaalien kautta.

Valitsin Euroopan parlamentin. Ajattelin, että voisin vaikuttaa sieltä käsin asioihin enemmän kuin oppositiopuolueen kansanedustajana.

Me Keskustan europarlamentaarikot liityimme liberaaliryhmään. Tämä oli meille luonnollinen valinta, kun puolue oli jo 1980-luvulla liittynyt Liberaaliseen Internationaaliin.

Olisin voinut päästä oman puolueeni viisihenkisen valtuuskunnan puheenjohtajaksi, mutta luovutin tämän paikan liberaaliryhmään jo aikaisemmin yhteyttä pitäneelle Olli Rehnille.

Syksyn 1996 Euroopan parlamentin vaaleissa sain koko maan suu-rimman äänimäärän.

Olli Rehn kävi kovan kampanjan. Rahaakin hänellä oli käytössään yllin kyllin.

Ollin federalistisella linjalla ei ollut kannatusta. Hän ei selviytynyt Keskustan neljän edustajan joukkoon.

Kun Rehn menetti paikkansa, otin valtuuskunnan puheenjohta-juuden hoitaakseni.

Sopeutuminen europarlamentaarikon elämään ei ollut helppoa.

Työ Euroopan parlamentissa oli kyllä kiinnostavaa, ja siellä saattoi oppia paljon uutta.

Työympäristö oli epämiellyttävä lähinnä sen vuoksi, että suuri enemmistö parlamentin jäsenistä oli intomielisiä federalisteja, jotka tahtoivat kehittää unionia ylikansalliseksi liittovaltioksi.

Otin tehtäväkseni Suomen kansallisten etujen ajamisen ja maame itsenäisyyden puolustamisen.

Vaikeinta oli sopeutua europarlamentaarikon elämäntapaan. Oli asuttava puoliksi ulkomailla - Brysselissä tai Strasbourgissa. Kotiin pääsi sentään jokseenkin jokaisena viikonloppuna. Osa viikonlo-puista oli pidempiä kuin kansanedustajan työssä.

Olin mukana myös kotimaan politiikassa osallistumalla puolueen päätöksentekoon. Keskustan valtuuskunnan puheenjohtajana pääsin

jäseneksi puoluehallitukseen ja sen työvaliokuntaan.

Järjestin aatteellista ja Eurooppa-politiikkaan liittyvää koulutusta. Nuorille perustin ”Politiikan korkeakoulun”. Maakunnissa järjestin Suomen ja Euroopan tulevaisuuteen liittyneitä seminaareja.

Purin tarmoani myös kirjoitustöihin. Kirjoitin tieteellisen teoksen ”Suomen puolueettomuus uudessa Euroopassa”. Se oli myös opinäyte dosentuuria varten Lapin yliopistossa. Nimityksen kansainvälisten suhteiden dosentiksi sain vuoden 1996 alussa.

Kirjoitin myös kirjan ”Paneurooppa ja uusidealismi”, joka käsittelee Paneurooppa -liikkeen perustajan Richard Coudenhove-Kalergin ajatuksia ja toimintaa. Lisäksi käänsin suomeksi James Goldsmithin teoksen ”Ansa”. Goldsmith oli myös europarlamentaarikko ja Kansakuntien Eurooppa -ryhmän johtaja.

Jäsenyyteni Euroopan parlamentissa johti elämänmuutokseen myös kotimaassa.

Ostimme kaksion Helsingistä Fredrikinkadulta. Kun kannatukseni ja työni painopiste oli pohjoisessa, hankimme asunnon myös Rovaniemeltä.

Vuonna 1998 teimme radikaalin ratkaisun. Ostimme Keminmaalta Kemin kaupungin entisen vanhainkodin, Niemi-Niemelän, vuokratuksemme sen tiloja perustettavalle Pohjantähti-kansanopistolle.

Rahoittaaksemme kauppaa myimme asuntomme sekä Helsingistä että Rovaniemeltä. Silti velkaakin oli otettava runsaasti.

Ostaessamme vanhainkodin otimme valtavan riskin. Kansanopistolle ei myönnetty ylläpitölupaa, joten meidän oli ryhdyttävä kehittämään yritystoimintaa, jolla saatoimme ylläpitää kalliin ja osittain hyvin huonokuntoisen kiinteistön korjaukset ja ylläpidon.

Näin meistä tuli yrittäjiä. Olemme selviytyneet kunnialla monista vaikeuksista. Yhteinen yritys on lähentänyt meitä Vuokon kanssa toisiimme.

Huonomminkin olisi totisesti voinut käydä.

Monet ystävämme ennustivat aikanaan, että tekisimme konkurssin. Jos niin olisi käynyt, yhteisestä yrityksestä olisi tullut koettelemus myös parisuhteellemme, kuten monelle yrittäjäpariskunnalle on käynyt.

Vaikka europarlamentaarikon elämäntapa oli epämiellyttävä ja raskas, siinä oli myös hyvät puolensa.

Viikonloppuisin saatoin olla paljon kotosalla. Aikaa ja voimia riitti myös Pohjanrantaan, joka tarjosi oivallisen vastapainon parlamentaarikon työlle.

Vaikka Euroopan parlamentin jäsenyydessä oli monia hyviä puolia, hain kaiken aikaa mahdollisuutta palata kotimaan politiikkaan. ”Mahdollisuuksien ikkuna” avautui neljän vuoden välein.

Vuoden 1999 vaaleihin käytäessä harkitsin pitkään ehdokkuuttani. Lopulta päätin ryhtyä ehdokkaaksi. Ajattelin, että voisin palata eduskuntaan, jos puolue pääsisi hallitukseen ja voisin palata valtioneuvoston jäseneksi.

Ehdokkaaksi pääseminen ei kuitenkaan ollut helppoa.

Halusin asettua ehdolle Uudellamaalla, mistä minut oli valittu eduskuntaan kaksissa edellisissä vaaleissa. Sekä puolueen että Uudenmaan piirin johto asettuivat kuitenkin sille kannalle, että minua ei hyväksyttäisi ehdokaslistalle.

Lopulta piirijärjestö taipui, olin ehdokkaana ja tulin valituksi. Kun Keskustan oppositiotaival jatkui, päätin pysyttäytyä Euroopan parlamentissa. Vuodesta 1995 varamiehenäni Uuttamaata edustanut orimattilalainen Tero Mölsä sai jatkokauden.

Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa en asettunut ehdolle. Ensimmäistä kertaa 33 vuoteen en ollut ehdokkaana eduskuntavaaleissa.

Työni Euroopan parlamentissa jatkui. Olin ehdolla jälleen vuoden 2004 Euroopan parlamentin vaaleissa ja tulin valituksi.

Äänikuningatar oli marttyyrin asemaan noussut edellisen hallituksen pääministeri Anneli Jäätteenmäki.

Vuoden 2007 eduskuntavaaleissa asetuin ehdokkaaksi Lapin vaali-piiristä.

Vaalikampanjani aikana tein selväksi, että ryhtyisin vaalien jälkeen heti hoitamaan kansanedustajan tehtävää, jos pääsisin valtioneuvoston jäseneksi. Muussa tapauksessa jatkaisin kauden loppuun työtäni Euroopan parlamentissa.

Tulin valituksi ja sain hyvän äänimäärän. Ministerin paikka näytti mahdolliselta.

Vaalien jälkeen koin ikävän yllätyksen. Luulin, että minulla olisi

ollut Suomen lainsäädännön sallima aika harkita, kumpaa parlamentaarikon tehtävää ryhtyisin hoitamaan. Euroopan parlamentti tulkitsi kuitenkin äskettäin voimaan tullutta omaa kaksoismandaatin kieltoaan siten, että jäsenyys siellä lakkaa heti, kun kotimaisen parlamentin jäsenyys astuu voimaan.

Säilyttääkseni valinnan mahdollisuuden minulla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin lykätä kansanedustajan valtakirjan tarkastuttamista siksi, kunnes hallitusratkaisu oli selvä.

Teoriassa olisin voinut ensin ilmoittaa jatkavani Euroopan parlamentissa ja palata muutaman päivän kuluttua eduskuntaan. Käytännössä luopuminen eduskuntapaikasta olisi kuitenkin pudottanut minut ministeripörsistä.

Mediassa sain ikävän kohtelun. Joidenkin toimittajien kielteiset asenteet tulivat taas estoitta pintaan.

Matti Vanhanen oli kuitenkin päättänyt, että ”vanhalle isännälle” on turvattava paluu kotimaan politiikkaan.

Matti oli ollut reilu minua kohtaan jo aikaisemmin. Vuonna 2006 minut nimettiin hänen johdolla puolueen kunniapuheenjohtajaksi. Samana vuonna puolue maalautti minusta muotokuvan, jonka paljastustilaisuudessa Matti piti kauniin puheen.

Aluksi Matti ajatteli, että voisin tulla eduskunnan varapuhemieheksi. Vaikutusvaltaa ajatellen tämä oli huonompi vaihtoehto kuin ministeriys, mutta suostuin silti. Eduskuntaryhmässä ehdokkuuteni tyrmättiin. Taistelu paikoista oli kovaa.

Seuraavaksi Matti tarjosi minulle maa- ja metsätalousministerin tehtävää. Suostuin, vaikka ajattelinkin, ettei tuo salkku parhaimmalla mahdollisella tavalla minulle sopinut. Tämäkin ajatus tuli torpauksi.

Lopulta Vanhanen ehdotti minua ulkomaankauppa- ja kehitysministeriksi.

Minun ehdokkuudestani äänestettiin eduskuntaryhmän ja puoluehallituksen kokouksessa ensimmäiseksi.

Ministerilista oli palapeli, kuten aina. Sen johonkin osaan tyytymättömät keskittivät voimansa ensimmäiseen äänestykseen saadakseen pelin hajalle. Voitin kuitenkin äänestyksen.

Olin iloinen ja onnellinen, kun pääsin palamaan kotimaan po-

litiikkaan ja vieläpä tehtävään, josta pidin ja jonka tiesin aikaisemman kokemukseni perusteella hallitsevani.

Olin tyytyväinen myös siihen, että pääsin eroon europarlamentarikon elämäntavasta. Matkoja riitti uudessakin tehtävässä, mutta niitä oli kaiken kaikkiaan vähemmän ja ne suuntautuivat useisiin kohteisiin ja eri puolille maailmaa.

Muutos elämäntavassa aiheutti aluksi myös vakavan ongelman. Kesällä 2007 sain sydäninfarktin.

Jo edellisenä talvena koin rintakipua, mutta sen syytä ei löydetty. Jälkikäteen ajatellen sekin johtui ilmeisesti sepelvaltimon tukoksesta.

Kotimaahan palattuani stressi lisääntyi ja liikunta väheni. Brysselissä ja Strasbourgissa olin kävellyt säännöllisesti asunnolta ja hotellista työpaikalle. Ministerinä minäkin sain vastaanottaa suosituksen, että kaupungilla olisi turvallisuussyistä hyvä käyttää virka-autoa. Vapaa-aikanakin liikunta jäi vähiin.

Uskon, että nämä syyt yhdessä vaikuttivat sepelvaltimotukoksen syntymiseen. Minulle tehtiin pallolaajennus, jonka jälkeen olen voinut hyvin. Myöhemmin tosin on tehty toinenkin pallolaajennus.

Työstäni nautin kovasti.

Ulkomaankauppaministerinä olin toiminut jo vuosina 1977-79. Tästä kokemuksesta oli työssäni hyötyä, mutta siihen oli valmentunut myös toimintani ulkoministerinä 1970-, 1980- ja 1990-luvuilla.

Ulkomaankauppaministerinä olin mukana päättämässä EU:n yhteisestä kauppapolitiikasta. Tuin suomalaisten yritysten vientiponnisteluja johtamalla lukuisia yritysvaltuuskuntia.

Kehitysministerinä pääsin toimimaan kestävän kehityksen puolesta. Tästä tuli minulle suorastaan elämäntehtävä.

Olin tullut tietoiseksi luonnontalouden realiteeteista jo vuonna 1972, jolloin luin Rooman klubin raportin ”Kasvun rajat”. Nuorkeskustan aatteellisessa työssä olivat yhdistyneet toisiinsa vihreät arvot ja ihmisyysaate.

Ulkoministerinä olin tuonut ympäristökysymykset osaksi ulkopolitiikkaa jo 1970-luvulla. 1980-luvulla olin perehtynyt Brundtlandin komission mietintöön, jota käytin aineistona vuonna 1988 valmistuneessa väitöskirjassani ”Suomen ulkopolitiikka - kansallinen doktriini ja tulevaisuuden ihmiskuntapolitiikka”.

Vuonna 1992 oli johtanut Suomen valtuuskuntaa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa Rio de Janeirossa.

Kun tulin kehitysministeriksi keväällä 2007, olin yllätynyt siitä, että kestävän kehityksen periaatteet olivat jääneet taka-alalle sekä Suomen että EU:n kehityspolitiikassa. Ne palautettiin kunniaan vuoden 2007 kehityspoliittisessa ohjelmassa ”Kohti oikeudenmukaista ihmiskuntapolitiikkaa”.

Ohjelmaa toteutin myös EU:n puitteissa ja maailmanlaajuisesti. Tein menestyksellisen aloitteen EU:n ja Yhdysvaltain välisen transatlanttisen kestävän kehityksen kumppanuuden aikaansaamiseksi. Tein aloitteen ja ponnistelin myös EU:n oman globaalien kestävän kehityksen strategian aikaansaamiseksi.

Myös kolmas ”salkkuni”, lähialueyhteistyö Venäjän kanssa, oli mieluisa. Tunsin sen hyvin, sillä allekirjoitin vuonna 1992 sitä koskevan sopimuksen.

Edellinen hallitus oli suunnitellut lähialueyhteistyön yhteistyön tyypistämistä vain sosiaali-, terveys-, ympäristö- ja ydinturvayhteistyöhön. Tämä suunnitelma torjuttiin. Jatkettiin laaja-alaista yhteistyötä, ja toimintaa painotettiin talousyhteistyön suuntaan.

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja EU-politiikkaan pääsin vaikuttamaan myös näitä asioita käsittelevissä ministerivaliokunnissa.

Vuoden 2009 lopulla koimme jymy-yllätyksen, kun Matti Vanhanen ilmoitti luopuvansa puolueen puheenjohtajan ja pääministerin tehtävistä.

Olin tästä pahoillani. Uskoin, että olisimme menestyneet vuoden 2011 vaaleissa parhaimmin hänen johdolla.

Vaikka Matti Vanhasen luopuminen puolueen puheenjohtajuudesta tuli minullekin täytenä yllätyksenä, ymmärsin myös omien kokemusteni perusteella hänen ratkaisunsa hyvin. Itse asiassa olin ihmetelty, kuinka hän jaksoi kestää sen kujanjuoksun, johon hän oli joutunut.

En aluksi kuvitellutkaan, että minullakin voisi olla kannatusta Mattin seuraajaksi. Kun olin kuitenkin kärjessä sekä Ilta-Sanomien että Maaseudun Tulevaisuuden kyselyissä, päätin antaa suostumukseni puheenjohtajan vaaliin.

Kevään mittaan kannatus keskittyi Mari Kiviniemelle ja Mauri Pekkariselle, joiden välillä lopullinen vaali suoritettiin.

Mari Kiviniemen valinnalla Keskustan puheenjohtajaksi ja pääministeriksi ei ole ollut sanottavaa vaikutusta hallituksen työskentelyyn.

Linja ja toimintatavat säilyivät ennallaan.

Vasta eduskuntavaalien yhteydessä ja niiden jälkeen kävi ilmi, että Keskustan poliittinen linja oli perustavanlaatuisella tavalla muuttunut.

Vielä Matti Vanhasen puheenjohtajakaudella puolueen sisällä käytiin kilpailua perinteisen alkiolaisen linjan kannattajien ja liberaalien välillä.

Lahden kokouksesta alkoi liberaalien ylivallan kausi.

Kun kevään 2011 eduskuntavaalien tulos oli selvinnyt, ensimmäinen kommenttini oli: ”huonommin ei olisi voinut käydä”.

Keskusta menetti 16 eduskuntapaikkaa ja putosi puolueiden suuruusjärjestyksessä neljänneksi. Menetimme kannatustamme erityisesti Perussuomalaisille, joka sai jytkyvoiton.

Tappio oli suurin puolueen historiassa. Jopa vuoden 1970 vaaleissa koettu 13 paikan menetys jäi sen varjoon.

Itse jäin valitsematta. Keskusta romahti erityisen pahasti Uudellamaalla ja Helsingissä. Uudellamaalla menetimme puolet äänistä ja paikoista. Keskustan ehdokkaista sain kolmanneksi eniten ääniä ja jäin varasijalle.

Yön yli nukuttuani aloin nähdä vaalituloksessa myös hyviä puolia. Saatoin sanoa taas, että huonomminkin olisi voinut käydä. Tästä toteumuksesta tuli myös seuraavan kirjani nimi.

Onneksi puolueen tappio oli niin murskaava, ettei sitä voida tulkita torjuntavoitoksi ja jatkaa entiseen malliin.

Omassakin tappiossani oli hyviä puolia.

Toimeentuloni on turvattu, kun minulle ryhdyttiin maksamaan eläkettä. Kun en ollut sidottu eduskuntatyöhön, saatoin käyttää enemmän aikaa yritystoimintaan ja muihin harrastuksiini.

Vielä äskettäin olin ollut ammattipoliitikko, joka harrasti yritystoimintaa. Nyt olin yrittäjä, joka harrastaa politiikkaa.

Lapista olisin tullut valituksi komealla äänimäärällä.

Omaa huonouttani en eduskuntapaikkaani menettänyt, vaan sen vuoksi, että puolueen luottamus äänestäjien keskuudessa oli romahtanut.

Vaalitappioon on esitetty monia syitä. Suosituimpia selityksiä ovat olleet vaalirahoituskohu ja entisen puheenjohtajan yksityiselämän kiemurat.

En usko, että näillä asioilla olisi ollut ratkaisevaa merkitystä. Syyt olivat harjoitetussa politiikassa. Jotkut virheet olivat olleet pitkäaikaisia, toiset liittyivät uuden puoluejohdon toimintaan.

Suurin syy Keskustan pitkäaikaiseen alamäkeen on ollut aattemme hämärtymisessä. Tässä suhteessa tilanne on ollut nyt samankaltainen kuin vuoden 1970 vaalitappion edellä.

Keskusta on aatteellisilta juuriltaan pohjoismainen talonpoikaispuolue. Aattemme perustuu talonpoikaisyhteiskunnan arvoihin: ylisukupolviseen ajatteluun, läheiseen luontosuhteeseen, henkiseen kasvuun, kansanvaltaan ja tasa-arvoon.

Santeri Alkio arvosteli oikeistoa, porvareita ja vasemmistoa, sosialisteja liiallisesta materialismista. Hän kiteytti ohjelmansa vaatimukseen, että ihmisyyys ja sen kehitystarve on asetettava kaiken yhteiskunnallisen uudistustyön perustaksi. Alkio puolusti nykykieltä käyttäen henkisiä, hengellisiä ja yhteisöllisiä arvoja materialismin ylivaltaa vastaan.

1960-luvulla sosialidemokraatit toivat Pekka Kuusen johdolla Suomeen kasvupoliittisen ajattelun. Sen mukaan yhteiskuntapolitiikan tärkein tavoite on taloudellisen kasvun nopeuttaminen. Keinoksi tähän esitettiin taloudelliset ja yhteiskunnalliset rakennemuutokset.

Voimavaroja piti siirtää heikommin kehittyviltä aloilta ja alueilta vahvimmin kasvaville aloille ja alueille. Sanalla sanoen: valtion tuli edistää talouden ja yhteiskunnan keskittymistä.

Keskusta ei kyennyt asettamaan aatteellisesti kyseenalaiseksi tätä kasvu- ja rakennemuutospolitiikkaa, vaan ryhtyi myötäilemään sitä. Tässä on tärkein syy vuoden 1970 murskatappioomme.

Laakson pohjalta noustiin aatteellisen työn kautta. Perinteinen keskustalainen ihmisyyssaate yhdistettiin nousevaan vihreään aaltoon.

Puolueen uudistunut poliittinen linja kiteytyi kahteen pilariin: köyhän asian ajamiseen eli radikaaliin tasa-arvopolitiikkaan ja hajatetun yhteiskunnan rakentamiseen, desentralismiin.

Aatteellinen keskustapolitiikka palautti luottamusta perinteisen äänestäjäkuntamme keskuudessa.

Suuri osa äänestäjistämme oli pienituloista väkeä. Hajauttaminen tarkoitti vahvaa maaseutu- ja aluepolitiikkaa, pienyrittäjyyden edistämistä, pienten kuntien puolustamista ja perheiden tukemista.

Tällä politiikalla saatoimme saada laajentuvaa kannatusta sekä maakunnissa että pääkaupunkiseudulla. Avainasemassa oli aluepolitiikka, jolla saimme kasvavaa luottamusta maakunnissa ja jolla kykenimme pääkaupunkiseudulla erottautumaan keskittämispolitiikkaa ajavista oikeistosta ja vasemmistosta.

1980-luvulla Keskusta sai kannatuksensa kasvuun. Varsinainen läpimurto suurten puolueiden sarjaan tapahtui vuoden 1988 presidentinvaaleissa ja saman vuoden kuntavaaleissa. Pohjaa nousullemme loi Holkerin sinipunahallituksen keskittävä ja eriarvoisuutta lisäävä politiikka, joka lopulta syöksi Suomen syvään lamaan.

Keskustan kannatus jatkoi kasvuaan, ja 1990-luvulle tultaessa olimme maan suurin puolue. Vuoden 1991 eduskuntavaaleissa teimme läpimurron myös pääkaupunkiseudulle: Helsingissä saimme ensimmäistä kertaa oman kansanedustajan, ja Uudellamaalla paikkalukumme nousi kahdesta neljään.

Noustuamme 1980-luvun lopulla takaisin suurten puolueiden sarjaan olimme siinä pysyneet – aina vuoden 2011 eduskuntavaaleihin saakka.

Kannatus on vaihdellut. Vuosien 1995 ja 1999 vaaleissa menestytimme heikosti.

Vuonna 2003 Keskusta nousi taas suurimmaksi eduskuntapuoluueeksi. Kannatuksemme heikkeni vuoden 2007 vaaleissa, mutta kykenimme säilyttämään asemamme suurimpana eduskuntapuolueena.

Seuraavan vuoden kuntavaaleissa saimme myrskyvaroituksen.

Tälläkin kertaa kannatuksemme heikkeneminen on johtunut ensi sijassa aatteemme hämärtymisestä.

1960-luvulla aatteellinen haasteemme tuli vasemmalta, sosialidemokraattien suunnalta. Nyt meitä on koetellut oikeistouhka, johon emme ole kyenneet vastaamaan.

Keskusta liittyi 1980-luvulla minun johdollani Liberaaliseen Internationaaliin. Tämä ei ollut aatteellinen valinta. Halusimme vain mukaan poliittiseen keskustaan lukeutuvien puolueiden laajaan kansainväliseen yhteistyöhön.

Ainoat varsinaiset veljespuolueemme ovat pohjoismaiset talonpoikais-keskustapuolueet - Ruotsin ja Norjan Keskustapuolueet, Tanskan Venstre ja Radikale Venstre sekä Islannin Edistyspuolue.

Seuraajani Esko Aho ryhtyi kuitenkin kehittämään Keskustaa liberaalipuolueen suuntaan.

Ensimmäinen käytännön seuraus tästä oli, että Keskustan johto ryhtyi ajamaan Suomen liittymistä Euroopan unioniin.

Puolueen johto houkutteli ja painosti Jyväskylän puoluekokouksen hyväksymään jäsenyyden viemisen kansanäänestykseen, jonka lopputulos oli jo ennalta selvä.

Keskustavaen laaja enemmistö vastusti jäsenyyttä, mutta kansan enemmistö saatiin taivutelluksi sen taakse.

Vuoden 1995 eduskuntavaaleissa Keskustan pelasti täydelliseltä katastrofilta se, että meillä oli runsaasti kansanedustajia ja kansanedustajaehdokkaita, jotka olivat vastustaneet jäsenyyttä. Tyytymättömyys pääsi purkautumaan myös Keskustan kautta.

Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa Keskustan olisi pitänyt ottaa päätteemoikseen keskusta-aatteen lujimmat pilarit, aluepolitiikka ja tasa-arvopolitiikka. Näillä olisimme pärjänneet varmasti, kun Lipposen-Niinistön hallitus oli kohdellut hyvin kaltoin sekä pienituloisia ja vähävaraisia ihmisiä että maaseutua ja maakuntia.

Vielä herkullisempi vaaliteema olisi ollut Suomen EMU -jäsenyyttä koskeneen päätöksen peruuttaminen. Lipponen ja Niinistö olivat teettäneet päätöksen perustuslakia rikkoen ilman kansanäänestystä ja vain eduskunnalle annetulla tiedonannolla.

Keskusta oli vastustanut Suomen liittymistä euroalueeseen ja pitänyt päätöksentekoa perustuslain vastaisena. Markat olivat edelleen käytössä, joten päätös olisi ollut helppo purkaa. Kansan suuri enemmistö vastusti siirtymistä markoista euroon.

Aho oli kuitenkin ollut henkilökohtaisesti jäsenyyden kannalla, joten tämän kysymyksen nostaminen vaaliteemaksi ei tullut kysymykseenkään.

Puolueen johto halusi mennä vaaleihin työreformilla, joka perustui liberaaliin arvomaailmaan. Huonosti kävi.

Anneli Jäätteenmäen kaudella palattiin keskusta-aatteen juurille. Uusi puheenjohtaja korosti erityisesti sukupuolten välistä tasa-arvoa,

myös palkkauksen suhteen. Vaalivoiton sinetöivät Jätteenmäen rohkeat kannanotot Irakin sotaan liittyen.

Jos Anneli Jätteenmäki olisi muodostanut sinivihreän hallituksen, hänestä olisi saattanut tulla pitkäaikainen pääministeri ja puheenjohtaja. Punamultahallituksessa hänen kohtalonsa oli demareiden käsissä.

Kun Matti Vanhanen oli noussut Jätteenmäen jälkeen pääministeriksi, hänet valittiin myös Keskustan puheenjohtajaksi. Tämän vallinnan kautta muuttuivat sekä puolueen linja että strategia.

Vanhanen julisti, että tahtopolitiikan aika on ohi. Hän korosti yhteistyökykyä. Tällä Matti viittasi ilmeisesti sekä minun että Jätteenmäen puheenjohtajakauteen.

Vastasin tuoreeltaan sanomalla, että politiikassa tarvitaan omaa tahtoa: ”Jos toisilla on tahtoa ja meillä vain yhteistyökykyä, meidän tahtomme on toisten taskussa”, evästin uutta puoluejohtoa.

Politiikan linjassa suurin muutos liittyi alue- ja kuntapolitiikkaan.

Vanhanen kuului niihin keskustapoliitikoihin, joiden mielestä puolueen tulee hankkia pääkaupunkiseudulla hyväksyntää myötäilemällä sinipunan ja cityvihreiden keskittävää aluepolitiikkaa. Mari Kiviniemi jatkoi samalla linjalla.

Kuntapolitiikassa suunnanmuutos näkyi PARAS -hankkeessa. Lähidemokratiaa ja pieniä kuntia aikaisemmin puolustanut Keskusta ryhtyi Vanhasen 1. hallituksessa ajamaan päätöksenteon keskittämistä suurempiin yksiköihin.

Kiviniemi jatkoi tätä politiikkaa sekä kuntaministerinä että pääministerinä.

Eurooppa-politiikassa käänne tapahtui jo Jätteenmäen sijaisjohtajuuden kaudella. Suomen liittyttyä unioniin Keskusta oli ajanut unionin kehittämistä korostetusti itsenäisten valtioiden liittona. Vuonna 2002 tehtiin käännös ja alettiin myötäillä Lipposen federalistista linjaa.

Vanhasen kaudesta alkaen liberaalit painotukset ovat näkyneet myös arvokysymyksissä.

Strategian muutos sopi Vanhasen rooliin pääministerinä, jonka tulee sovittaa ja edustaa ulospäin koko hallitusta.

Yhteistyössä SDP:n kanssa puolueiden väliset erot tulivat melko

hyvin esille, kun puolueiden välillä oli myös julkisuuteen tulleita kiistoja.

Vuoden 2007 vaaleissa saimme tuloksen, jota voi aiheellisesti kutsua torjuntavoitoksi. Menetimme runsaasti ääniä, mutta asemamme suurimpana puolueena säilyi.

Kun demarit romahtivat, hallituspohja vaihtui luontevasti punamullasta sinivihreään.

Kokoomuksen kanssa yhteistyö oli hankalampaa. Puolueet ovat ideologisesti monessa suhteessa lähellä toisiaan. Keskustan oma aatteellinen linja ei tullut riittävästi esille.

Viimeistään vuoden 2008 kuntavaalien olisi tullut herättää Keskusta. Kirvelevä tappio kuitenkin selitettiin torjuntavoitoksi. Tällä kertaa tälle luonnehdinnalle ei ollut katetta.

Tappio kuntavaaleissa ilmensi äänestäjien tyytymättömyyttä puolueen linjaan ennen muuta alue- ja kuntapolitiikassa.

Kun Matti Vanhanen ilmoitti vuoden 2009 lopulla luopuvansa puolueen puheenjohtajan tehtävästä, kannatuksemme oli suunnilleen samalla tasolla kuin kuntavaaleissa. Seuraavan kevään mittaan kannatuksemme jälleen heikkeni.

Kun Mari Kiviniemi valittiin Keskustan uudeksi puheenjohtajaksi, puolueella oli mahdollisuus uuteen nousuun.

Uusi johto ei kuitenkaan kyennyt palauttamaan äänestäjien luottamusta puolueeseen. Ja vaalikampanjan loppuvaiheessa kannatuksemme suorastaan romahti.

Puolueen piirissä keskusteltiin vaalitappion syistä. Omissa pohdinnoissani päädyin erityisesti kolmeen hyvin erilaiseen tekijään, joilla oli saattanut olla vaikutusta vaalitulokseen.

Ensimmäinen virhe liittyi hajajätevesiasetuksen käsittelyyn.

Tiesin, että Keskustan äänestäjäkunnan keskuudessa oli erityistä tyytymättömyyttä kahteen asiaan: PARAS -hankkeeseen ja hajajätevesiasetukseen.

Kuntarakennetta keskittävän PARAS -hankkeen hoitoon parannusta ei ollut saatavissa. Kiviniemi oli kuntaministerinä linjansa valinnut, ja hänen seuraajansa Tapani Tölli oli siihen täysin sitoutunut.

Niinpä panostin voimani siihen, että hajajätevesiasetuksen käsittelyyn saataisiin käytännön järkeä.

Vetosin kahteen otteeseen Mari Kiviniemeen, että hän panisi Paula Lehtomäen järjestykseen. Sanoin, että itse asetusta on muutettava. Siinä on määrätty aivan liian tiukat puhdistusvaatimukset kiinteistöille, jotka eivät ole vesistöjen läheisyydessä.

Lehtomäki ei kuitenkaan suostunut esittelemään asetuksen muuttamista, vaan halusi viedä eduskuntaan esityksen, jolla investoinneille vain annettiin ikäihmisten ja pienituloisten osalta lisääaikaa. Yritin saada kantani hyväksytyksi valtioneuvostossa, mutta Mari antoi tukensa Paulalle.

Tyriminen hajajätevesiasetuksen käsittelyssä pudotti puolueen kannatusta tuntuvasti.

Toinen virhe oli se, että aluepolitiikalla oli puolueen vaalitaistelussa liian heiveröinen asema.

Luottamusta lisääviä toimia olisi tarvittu senkin vuoksi, että vaalikauden mittaan Keskusta oli joutunut kantamaan osavastuuta kookoomuslaisten ministereiden toiminnasta mm. Kemijärven sellutehtaan ja Kajaanin opettajankoulutuksen lakkauttamisen yhteydessä.

Ehdotin ministeriryhmän joululounaalla, että Keskusta esittäisi oman, hajautukseen perustuvan vaihtoehdonsa sinipunan ja cityvihreiden tukemalle keskittävälle metropolipolitiikalle. Vireillä oli suunnitelma, jonka mukaan Helsingin seudun väkiluku kasvaisi parissa vuosikymmenessä 430 000:lla. Ajatus hyväksyttiin.

Uudenmaan piirihallitus antoi aloitteelleni yksimielisen ja voimakkaan tuen.

Puoluesihteri otti minuun yhteyttä maaliskuun 10. päivänä ja pyysi minua laatimaan luonnoksen kannanotoksi.

Olin virkamatkalla Argentiinassa, mutta kirjoitin sen heti. Lähetin luonnoksen sähköpostilla. Saatteessa ehdotin, että järjestäisimme asiasta seminaarin, jolla saisimme vaihtoehdollemme laajaa julkisuutta.

Luonnokseni oli tällainen:

Keskustan metropolipolitiikka perustuu laadulliseen kasvuun, ydinalueiden tiivistämiseen ja puutarhakaupunkien verkostoon

Keskusta ei hyväksy suunnitelmia työpaikkojen ja väestön keskitämiseksi pääkaupunkiseudulle. Kun maan väestö ei tulevana vuosi-

*kymmeninä sanottavasti lisäänty, Helsingin seudun kasvusuunnitelmien toteutuminen merkitsisi maakuntien näivettymistä. Kasvupyrkimysten sijaan Helsingin seudulla tulee keskittyä alueella jo asuvi-
en ihmisten olojen parantamiseen.*

*Keskusta ei hyväksy myöskään suunnitelmia, joiden mukaan työ-
paikat ja palvelut keskitettäisiin Helsinkiin, jolloin Uudenmaan muut
kunnat ja kaupungit kehittyisivät nukkumalähiöiksi.*

*Keskustalainen metropolipolitiikka perustuu Helsingin seudun laa-
dulliseen kasvuun, jolla se kykenee parhaimmin vastaamaan muiden
metropolien kilpailuun.*

*Helsingin seudun yhdyskuntarakenteen tulee perustua yhtäältä ny-
kyistä tiiviimmin rakennettuihin ydinalueisiin ja toisaalta mahdol-
lisimman omavaraisiin puutarhakaupunkeihin ja -kuntiin, joissa
asunnot, työpaikat ja palvelut ovat lähellä toisiaan.*

*Metropolialuetta varten tulee luoda kaksipuolinen hallinto, jossa
koko seutua koskevat päätökset tehdään nykyistä vahvemmassa seutu-
hallinnossa ja jossa lähipalveluja koskevat päätökset tehdään nykyistä
pienemmissä yksiköissä.*

Muutamaa viikkoa myöhemmin luonnokseni tuli puoluehallituk-
sen työvaliokunnan käsittelyyn. Siellä se hylättiin sillä perusteella, et-
tä jotkut helsinkiläiset ehdokkaat olivat sitä vastustaneet.

Terävällä aluepoliittisella kannanotolla olisimme voineet vahvistaa
maakuntien väen luottamusta puolueeseen. Toisaalta sillä olisimme
voineet erottautua sinipunana ja cityvihreiden keskittämispolitiikasta.

Tämä mahdollisuus jäi käyttämättä.

Kolmas paha virheemme oli täydellinen samaistuminen Kokoo-
muksen federalistiseen Eurooppa-politiikkaan. Tämä koitui myös
minun kohtalokseni, kun aikaisempia kannattajiani siirtyi Uudella-
maalla Timo Soinin tukijoiksi.

Kun Matti Vanhanen pyysi minua toisen hallituksensa ulkomaan-
kauppa- ja kehitysministeriksi, hän asetti kaksi ehtoa: ”Se on sitten
täydet neljä vuotta ja minä hoidan Eurooppa-politiikan”.

Niinpä jouduin hyväksymään kaikki siihenastiset Eurooppa-poli-
tiikan ratkaisut, mutta uusia asioita käsiteltäessä pääsin EU-asioiden
ministerivaliokunnassa vaikuttamaan Suomen linjaan.

Kun Vanhanen vaihtui Kiviniemeen, katsoin olevani vapaa Matille antamastani sitoumuksesta ja aloin ottaa vahvemmin kantaa ministerivaliokunnassa esille tulleisiin asioihin.

Myös Mauri Pekkarinen aktivoitui. Yhdessä me aloimme tosiasias-
sa määritellä Keskustan kannan esillä olleisiin asioihin.

Niinpä me torjuimme väliaikaisen rahoitusvälineen takuiden kaksinkertaistamisen.

Edellytimme, että pysyvästä välineestä tukea voitaisiin antaa vain maalle, jonka velkakestävyys on varmistettu; ellei velkakestä-
vyyttä ollut, oli suoritettava velkasaneeraus.

Portugalille väliaikaisesta välineestä annettavan tuen ehdoksi ase-
timme, että myös tämän maan velkakestävyys varmistetaan.

Hallituksessa Keskustalla oli selvästi tiukempi kanta kuin Kokoo-
muksella, ja meidän linjastamme tuli koko hallituksen kanta.

Vaaleihin käytäessä ongelmaksi muodostui se, että Keskustan ja
koko hallituksen tiukat kannat eivät tulleet julkisuuteen. Keskustan
johto ei myöskään muistuttanut siitä, että Lipponen ja Niinistö olivat
vieneet Suomen euroalueeseen ja että Keskusta oli tätä vastustanut.

Toimittajien tietoon oli tullut, että me Pekkarisen kanssa olimme
olleet tiukkoina. Niinpä Kiviniemeltä kysyttiin usein mahdollises-
ta linjaerosta. Mari korosti, että päätökset oli kuitenkin tehty yksi-
mielisesti. Hän jätti valitettavasti kertomatta, mikä oli ollut päätösten
sisältö.

Vetosin kaikissa mahdollisissa tilanteissa Kiviniemeen, että hän
kertoisi julkisuuteen Keskustan ja koko hallituksen tiukan kannan.

Samoin toivoin, että hän toisi esiin SDP:n ja Kokoomuksen vas-
tuun Suomen liittymisestä euroalueeseen.

Viimeisimmän vetoamukseni esitin torstaina 14.4. Kiviniemelle lä-
hettämässäni sähköpostiviestissä:

*Minun mielestäni Sinun pitäisi illan vaalikeskustelussa jotenkin muis-
tuttaa siitä, että Lipponen ja Niinistö, SDP ja Kokoomus veivät Suo-
men euroalueeseen ja että Keskusta vastusti tätä. Euroalue on liian
laaja ja epäyhtenäinen. Omalla toiminnallaan Lipposen hallitus myö-
tävaikutti tähän. On turha jättää Soinille tyhjä pelikenttä, kun Keskus-
ta hyvin asiaperustein vastusti euroalueeseen liittymistä.*

Velkakriisin hoitamisesta voisit mielestäni todeta, että Keskustalla on ollut hyvin tiukka linja. Olemme vaatineet velkamaita tekemään itse enemmän ja olleet tiukkoja lainojen ja takuiden myöntämisessä. Tosiasiallinen ero meidän ja Kokoomuksen välillä on hyvä saada esiin.

Portugalin osalta olisi hyvä todeta tuen ehdollisuus. Kuten olemme päättäneet, hevoskuurin pitää olla niin kova, että maan velkakestävyys tulee turvatuksi.

Kopion lähetin Marin avustajille, puoluesihteerille Laaniselle ja ministeri Pekkariselle. Ei ollut vaikutusta tälläkään viestillä.

Kokoomuksella oli aivan eri tilanne kuin Keskustalla. Se koki itselleen edulliseksi esiintyä ”eurooppalaisena” ja suhtautua hövelisti lainoihin ja takuisiin. Kun Keskusta samastui tähän Kokoomuksen linjaan, äänestäjät käänsivät meille selkänsä.

Juuri vaalien edellä vellonut keskustelu Portugalin tukemisesta teki tehtävänsä.

Apua ei ollut siitäkään, että EU:n talouskomissaari Olli Rehn pisteli julkisuudessa puolueita kantamaan vastuuta velkamaiden auttamisesta.

Eduskuntavaalien jälkeen Kiviniemen virheet jatkuivat. Pahin niistä oli puoluejohdon toiminta presidenttiehdokasta valittaessa.

Ehdokkaaksi ei suurin surminkaan hyväksytty puolueen kunnia-
puheenjohtajaa.

Ykkösehdokas oli Olli Rehn, joka panttasi vastaustaan elokuun loppupuolelle saakka.

Rehnin kieltäytyttyä puoluejohto pyrki löytämään minulle jonkun muun vastaehdokkaan jäsenvaaliin. Kuka tahansa olisi kelvannut, mutta kukaan ei suostunut. Elokuulla puolueen kannatus oli vajonut jo 12 prosentin tuntumaan.

Olli Rehnin nimi ei tullut esiin hetken mielijohteesta. Puolueen johto oli heti valituksi tultuaan ryhtynyt valmistelemaan hänen nimeämistään presidenttiehdokkaaksi. Ollin ehdokkuudesta puhuttiin julkisesti jo eduskuntavaalien lähestyessä.

Pelkäsinkin, että Rehnin esilläolo ainoana mahdollisena Keskustan presidenttiehdokkaana vaikuttaisi heikentävästi puolueen vaalitulokseen. Siksi ilmoitin jo ennen eduskuntavaaleja, että olen käytettävissä.

Ajattelin, että saisin tästä myös nostetta vaalityöhöni. Tämäkään ei auttanut. Kun puolueen kannatus romahti Uudellamaallakin, en tullut edes valituksi.

Eduskuntavaaleissa kokemastani tappiosta huolimatta ryhdyin presidenttiehdokkaaksi.

Meidän kampanjamme onnistui hyvin. Vaalien lähestyessä nousin mielipidemittauksissa kärkijoukkoon. Myös puolueen luottamus äänestäjien keskuudessa vahvistui samaan tahtiin.

Luottamuksen palautumiseen vaikutti ratkaisevasti se, että ulko-, turvallisuus- ja Eurooppa-politiikan ohella pidin vahvasti esillä Keskuksen perinteistä aluepolitiikkaa.

Loppuvaiheessa pelattiin taas mediapeliä. Järvenpään lukiossa järjestetyssä tv-keskustelussa minulle yritettiin lyödä luu kurkkuun heti keskustelun alussa, kun yksi lukiolaisista esitti vanhempiensa kertomuksiin viitaten ikävän kysymyksen toiminnastani 1980-luvulla.

Vaalien jälkeen kysyjä lähetti minulle sähköpostiviestin, jossa hän pahoitteli kysymyksen ikävää laatua ja sitä, että se ei antanut minulle tilaisuutta kertoa juuri presidentin viran kannalta olennaisista mielipiteistäni. Kysymyksen valinta ei kuitenkaan ollut omissa käsissäni, hän kirjoitti.

Lukiolainen jatkoi, että hän oli vaalien jälkeen alkanut arvostaa minua paljon enemmän. Hän ei ollut itse minua äänestänyt, mutta olisi mieluusti toivonut minun jatkavan toiselle kierrokselle. Lukiolainen kirjoitti, että olisin ollut loistava vastus Niinistölle. Hän toivotti paljon tsemppiä ja menestystä urani jatkolle.

Niinpä. Olisin todellakin ollut ”loistava vastus Niinistölle” ja saattanut voittaa hänet. Joka tapauksessa olisi käyty linjavaali, jossa olisivat olleet esillä ne päävaihtoehdot, jotka ovat kamppailleet Suomen ulko- ja sisäpolitiikan suunnasta kautta vuosikymmenten.

Mielipidemittausten perusteella olin pääsemässä toiselle kierrokselle. Sosiaalisessa mediassa käyty some-peli muutti kuitenkin asetelman. Haaviston joukot saivat aikaan siinä melkoisen pöhinän väittämällä, että yksi minun tv-mainoksistani oli suunnattu Haavistoja ja yleensäkin sukupuolisia vähemmistöjä vastaan. Väitteet levisivät myös joukkoviestimiin.

Esiinnyin mainoksessa Vuokko & Paavo -mukin kera ja sanoin,

että talossa pitää olla isäntä – niin ja emäntä. Aluksi mainos oli muodossa ”talossa pitää olla isäntä”. Tämä versio katsottiin kuitenkin sovinistiseksi ja niinpä siihen lisättiin sanat ”niin ja emäntä”.

Jokainen mainoksen nähnyt tiesi, ettei siinä ollut mitään sopimatonta. Kiinnostus sitä kohtaan oli suuri. Sitä oli ladattu verkkosivultani lähes 100 000 kertaa. Mainostoimisto ja puoluetoimisto ehdottivat, että ajaisimme mainosta lauantaina ja sunnuntaina muuttaman ylimääräisen kierroksen. Ajat varattiin. Rahaa oli kassassa.

Mari Kiviniemi kuitenkin ehdottomasti vastusti tätä ajatusta. Hän vetosi myös miehensä Juha Louhivuoren mielipiteeseen. En ryhtynyt riitelemään hänen kanssaan.

Uskon, että isäntä-emäntä-mainoksen esittäminen olisi kääntänyt media- ja some-pelin eduksemme.

Haaviston joukkojen parjauskampanjalta olisi mennyt pohja, ja huomio olisi kiintynyt suosittuun mukikampanjaamme. Kun emme kyenneet vastaamaan Haaviston joukkojen some-hyökkäykseen samoin ase-in, olisimme voineet puolustautua joukkoviestinnän keinoin. Sen Kiviniemi esti.

Pekka Haavisto oli itsekin yllättynyt pääsystään toiselle kierrokselle eikä ollut siihen lainkaan valmistautunut. Toisella kierroksella olivat ehdokkaat, joiden mielipiteissä ei ollut paljon eroa. Sen lopputulos oli ennalta täysin selvä.

Vuonna 2012 Rovaniemellä pidetyssä puoluekokouksessa Keskustalle valittiin uusi puheenjohtaja.

Olin ehdokkaana ja voitin neuvoa-antavan jäsenäänestyksen.

Puheenjohtajaksi kuitenkin valittiin Juha Sipilä. Olin aluksi tyytyväinen hänen valintaansa, mutta myöhemmin petyin pahan kerran.

Sipilä liittoutui puolueen liberaalien kanssa. Tämä tuli esille vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen toteutetussa hallitusratkaisussa.

Sitä ennen, vuoden 2014 alkupuolella, käytiin Euroopan parlamentin vaalit.

Asetuin ehdolle ja tulin valituksi. Kolmen vuoden tauon jälkeen palasin parlamentaariseen työhön.

Euroopan parlamentin vaalit johtivat uudelleenjärjestelyihin myös Suomen hallituksessa. Vaalien jälkeen muodostettiin uusi Euroopan komissio. Vastoin odotuksia Jyrki Katainen ei nimennyt Alexander

Stubbia sen jäseneksi, vaan päätti ottaa tämän tehtävän itselleen.

Kokoomuksessa käytiin puheenjohtajan vaali, jonka kautta Alexander Stubb nousi pääministeriksi.

Kataisen/Stubbin hallituksen loppukausi oli tuskien taival. Se ei kyennyt toteuttamaan tärkeimpiä tavoitteitaan. Lopussa hallitusryhmät ja jopa valtioneuvoston jäsenet kaatoivat eduskunnan äänestyksissä hallituksen yksimielisiä esityksiä. Hallituksen kompuroidi nosti oppositiopuolueiden kannatusta.

Keskustan vaalityössä korostettiin puolueen perinteisiä arvoja ja tavoitteita. Aluepolitiikka oli jälleen keskeisessä asemassa. Keskusta lupasi ”palata kotiin”.

Keskusta nousi selvästi suurimmaksi puolueeksi. Perussuomalaiset sai toisen jytken ja kohosi kakkoseksi.

Vaalituloksen perusteella näytti olevan mahdollista, että hallituspolitiikassa toteutuisi se Suomen linja, josta olin teoksessani ”Suomen linja” alkuvuodesta 2014 kirjoittanut.

Kannatin ratkaisua, jossa hallituksen rungon olivat muodostaneet Keskusta ja Perussuomalaiset. Tätä pohjaa olisi täydennetty sosiaalidemokraateilla. Kokoomusta en hallitukseen halunnut.

Toisena vaihtoehtona esitin keskustavoimien hallitusta, jossa Keskustan ja Perussuomalaisten runkoa olisivat täydentäneet pienpuolueet. Pohja olisi ollut kapea, mutta hallitus olisi opposition hajanaisuuden vuoksi ollut toimintakykyinen.

Keskustan eduskuntaryhmän ja puoluehallituksen enemmistö olisi halunnut hallituskumppaniksi sosialidemokraatit. Hallitusneuvottelijat päätyivät kuitenkin kannattamaan yhteistyötä Kokoomuksen kanssa.

Kerrotaan, että neuvottelijat olivat äänestäneet ja että kokoomuspohja olisi voittanut äänin 5-4. Ehkä saamme joskus tietää, onko tämä totta ja kuinka kukin oli äänestänyt.

Myöhempien tapahtumien perusteella oletan, että Juha Sipilä oli kokoomusyhteistyön kannalla.

Toinen Juha Sipilän linjaratkaisu oli Keskustan ministereiden valinta. Hän esitti listansa suoraan eduskuntaryhmän ja puoluehallituksen yhteiskokoukselle.

Ministerilista oli yksipuolinen. Se koostui pelkästään puolueessa

vuoden 2010 puoluekokouksen jälkeen valtaa pitäneistä Kokoomusta lähellä olevista liberaaleista.

Valintakokouksessa mukana olleiden suureksi yllätykseksi Sipilä ehdotti liikenne- ja viestintäministeriksi Anne Berneriä, joka oli jo lupautunut Kokoomuksen eduskuntaehdokkaaksi, mutta tullut Sipilän pyynnöstä Keskustan listalle.

Kommentoin ratkaisua tuoreeltaan sanomalla, että Juha Sipilällä oli vääränlainen joukkue ja huonot neuvonantajat. Neuvonantajilla tarkoitin sekä joitakin vanhemman polven poliitikkoja että pääministerin lähimpiä avustajia.

Jouduin perin juurin pettymään Keskustan ja keskustajohtoisen hallituksen poliittiseen linjaan.

Yksi ensimmäisistä suurista pettymyksistä koski aluepolitiikkaa.

Olin 1960-luvun lopulla liittynyt Keskustapuolueeseen nimenomaan aluepolitiikan vuoksi. Lapista suuntautui tuolloin voimakas muuttoliike etelään ja Ruotsiin. Keskustapuolue oli käynnistänyt kehitysaluepolitiikan, jolla maakuntien nuorille pyrittiin järjestämään koulutusta, työtä ja toimeentuloa kotiseudulta.

1970-luvulla aluepolitiikan tehostamisesta tuli Keskustapuolueen keskeinen aatteellinen ja poliittinen tavoite. Siitä lähtien Keskustan menestys on ratkaisevalla tavalla perustunut aluepolitiikkaan, jolla huolehditaan maaseudun ja maakuntien elinvoimasta ja hillitään liiallista keskittymistä pääkaupunkiseudulle.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa Keskustan murskatappio johtui ennen muuta siitä, että puolue ei pitänyt aluepolitiikka lainkaan esillä.

Vuoden 2012 presidentinvaaleissa otin ulko-, turvallisuus- ja Eurooppa-politiikan ohella aluepolitiikan keskeiseksi teemaksi. Luottamus puolueeseen palautui.

Vuoden 2015 eduskuntavaaleihin käytäessä Keskustalla oli hyvä aluepolitiikan linja.

Heti Sipilän hallituksen muodostamisen jälkeen kävi kuitenkin ilmi, että hallitus aikoo jatkaa keskittävää metropolipolitiikkaa.

Elinkeinoministeriksi nimitetty Olli Rehn julkaisi ensitöikseen Helsingin Sanomissa Vieraskynä-kirjoituksen, jossa hän ilmoitti kannattavansa keskittävää metropolipolitiikkaa.

Sosiaalipolitiikassakin Keskustan linja muuttui. Puolue unohti ”köyhän asian”. Ensimmäistä kertaa Keskusta ryhtyi heikentämään perusturvaa, kun kansaneläkeindeksiä leikattiin ja se pitkäksi aikaa jäädytettiin.

Eurooppa-politiikassa Keskustan linja ennen vaaleja terhoitui. Puheenjohtaja Sipilä vastusti liittovaltiokehitystä. Kriisimaiden lisätukeen suhtauduttiin hyvin pidättyväisesti.

Jäsenyydestä euroalueessa Sipilä sanoi olleen Suomelle hyötyä. Nämä lausunnot perustuivat hänen omiin liikemieskokemuksiinsa. Yritysten toimintaa euroon siirtyminen oli helpottanut.

Sipilä ei suostunut edes mainitsemaan sitä, että Keskusta oli puolueena vastustanut Suomen jäsenyyttä.

Hallitusohjelmaan euroalueesta tuli kuitenkin hyviä kirjauksia. Siinä vaadittiin mm. taloudellisen yhteisvastuun vähentämistä ja paluuta no-bailout -säännön noudattamiseen.

Kreikka kamppaili suurissa vaikeuksissa. Monet jäsenmaat olivat valmiit tukemaan sen eroamista euroalueesta. Tämä olisi saattanut avata tien myös siihen, että Suomi olisi voinut saada takaisin taloudellisen itsenäisyytensä.

Alusta pitäen oli kuitenkin nähtävissä, että Sipilän hallitus oli valmis rajattomasti tukemaan kriisimaita ja etenemään kohti velkaunionia.

Kaikessa oleellisessa hallituksen linja poikkesi siitä, minkä puolesta olin vuosikymmenten ajan toiminut.

Sen jälkeen, kun Sipilän hallitus oli muodostettu ja kun se oli aloittanut toimintansa, kävimme Vuokon kanssa vakavia keskusteluja siitä, kuinka voisin vaikuttaa Keskustan politiikkaan ja Suomen tulevaisuuteen.

Näköpiirissä oli nelivuotiskausi, jonka kuluessa Suomi ajautuisi yhä syvemmälle euroalueen vaikeuksiin ja osaksi velkaunionia. Aluepolitiikassa oli alkanut ennen näkemätön keskittämisen kausi.

Alkaneen vaalikauden jälkeen suuntaa olisi ehkä mahdollista ryhtyä korjaamaan, mutta sitä ennen paljon pahaa ehtisi tapahtua.

Näissä keskusteluissa esillä oli ensimmäisen kerran mahdollisuus, että joutuisin hakemaan poliittisen vaikuttamisen kanavaa Keskustan ulkopuolelta.

Ensimmäinen askel tähän suuntaan oli se, että tein kesällä 2015

kansalaisaloitteen kansanäänestyksen järjestämiseksi Suomen jäsenyydestä euroalueessa.

Tämä oli välttämätöntä, kun Suomen jäsenyydestä euroalueessa ei vaalien jälkeen ja hallituksen muodostamisen yhteydessä ollut edes keskusteltu.

Aloite sai tuekseen yli 53 000 allekirjoittajaa ja saatiin eduskunnan käsiteltäväksi. Vuoden 2016 lopulla aloite kuitenkin haudattiin perustuslakivaliokuntaan.

Syksyn 2015 mittaan kävi yhä selvemmin ilmi, että en pystyisi vaikuttamaan Keskustan politiikkaan, vaikka olin puoluehallituksen ja sen työvaliokunnan jäsen.

Niinpä tämä toinen vuonna 1968 alkanut liittoni alkoi murtua.

Vuoden 2018 keväällä erosin Keskustan jäsenyydestä. Kahden vuoden mittaisen harkinta-ajan jälkeen liityin uudelleen puolueeseen.

Nyt tämä liitto on jälleen kovalla koetuksella.

Viime vuosina Keskusta ei ole enää lainkaan puolustanut Suomen itsenäisyyttä.

Keskusta on ryhtynyt entistä avoimemmin tukemaan keskittävää aluepolitiikkaa. Maaseudusta, maakunnista ja perusturvasta ei saa enää edes puhua.

Turussa syyskuun lopulla järjestetyssä puoluekokouksessa päättyi prosessi, jonka tuloksena Keskusta asetti itselleen presidenttiehdokkaan. Puolueessa ei järjestetty sääntöjen mukaista esivaalia ehdokkaasta.

Presidenttiehdokkaaksi valittiin henkilö, joka on urallaan kaiken aikaa murentanut Suomen itsenäisyyttä ja edistänyt keskittävää aluepolitiikkaa.

Puoluesihteeriksi valittiin henkilö, joka torjui minun ehdokkuuteni Helsingin vuoden 2021 kuntavaaleissa sillä perusteella, että minulla oli väärä aluepoliittinen linja. Minä kun en ole keskittämispolitiikan kannattaja.

Juuri puoluekokouksen edellä julkaistiin puolueen historiateoksen 6. osa. Siinä annettu tulkinta Keskustan politiikasta 1980-luvulla noudattaa silloisten oppositiovoimien ja nykyisen puoluejohdon näkemyksiä.

Kovin vähän on siis toiveita siitä, että Keskusta ensi kesän

puoluekokouksessa palaisi perinteisille alkiolaisille juurilleen ja alkaisi jälleen toimia kansanvallan periaatteita ja sääntöjään noudattaen.

Suomen suunnan korjaamiseen on kuitenkin toinen ja paljon nopeampi tie, vuoden 2024 presidentinvaalit.

2. ITSENÄISEEN JA EHEYTYVÄÄN SUOMEEN

Ensi vuoden presidentinvaaleissa ratkeaa Suomen suunta erityisesti ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Vaalien tuloksella on ratkaiseva merkitys myös Eurooppa-politiikkaan sen vuoksi, että unionin laajeneminen ja sen sisäiset muutospaineet saattavat avata tien Suomenkin kansainvälisen aseman vahvistamiseen.

Eurooppaan ryhdytään ehkä vihdoinkin kehittämään sen kaltaista samankeskisten kehien järjestelmää, josta olen jo yli kahden vuosikymmenen ajan puhunut ja kirjoittanut.

Euroopan unioni eriytyisi sisäisesti ja sen ulkopuolelle kehitettäisiin vähemmän integroituneita yhteistyön kehiä.

Suomen tulee pyrkiä palauttamaan itsenäisyyttään erityisesti sitä kautta, että päätösvaltaa Euroopan unionissa palautetaan jäsenmaille. Tämä on meille elintärkeää varsinkin maatalous-, alue- ja ympäristöpolitiikassa.

Käänteentekevä myönteinen merkitys maamme tulevaisuudelle olisi sillä, että voisimme joko euroalueen hajoamisen tai sen uudelleenjärjestelyjen kautta saada takaisin taloudellisen itsenäisyytemme. Pääsisimme tässä suhteessa samaan asemaan kuin muut Pohjoismaat.

Vaikka Suomi on liittynyt sotilasliitto Natoon, meillä tulee edelleen olla itsenäinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka.

Pohjoismaat ja Euroopan unioni ovat ulkopolitiikkamme tärkeimmät viiteryhmät.

EU:n puitteissa meidän on pyrittävä tiiviiseen yhteistyöhön ennen muuta muiden Pohjoismaiden, Saksan ja Ranskan kanssa.

Suomen tulee toimia aktiivisesti rauhan palauttamiseksi Eurooppaan. Tähän meitä velvoittaa myös asemamme ETY-järjestön puheenjohtajajana vuonna 2025.

Suomi on kärsinyt sodasta ja siihen liittyneitä pakotteista enemmän kuin muut maat. Rauhan palautumisesta ja uudelleen viriävästä kansainvälisestä yhteistyöstä Suomi hyötyy siten eniten.

Kahdenvälinen yhteydenpito Venäjän kanssa on avattava uudelleen.

Myös rajat ylittävään yhteistyöhön Venäjän kanssa on päästävä palaamaan mahdollisimman pian. Tämä on erityisen tärkeää Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnille.

Nyt kun nämä alueet ovat sodan ja pakotepolitiikan vuoksi erityisesti kärsineet, niihin on suunnattava entistä enemmän sekä kansallista että EU:n aluepoliittista tukea.

Aluepolitiikkaa on muutoinkin tehostettava.

Tämä olisi monin verroin helpompaa, jos EU:ssa palattaisiin jäsenmaiden kansalliseen aluepolitiikkaan. Jäsenmaiden välistä koheesiopolitiikkaa tietysti edelleen tarvittaisiin.

Maakuntien tulevaisuudelle ja koko maan tasapainoiselle kehitykselle on elintärkeää, että Suomi voi kestävästi hoitaa ja hyödyntää omia uusiutuvia luonnonvarojaan, kaikkea sitä, mitä maat, pellot, suot ja vedet aurinkoenergian avulla meille tuottavat.

On selvää, että markkinatalouden oloissa taloudellinen toiminta, työpaikat ja väestö pyrkivät keskittymään sekä valtakunnallisella tasolla että maakuntien sisällä.

Kysymys onkin siitä, pyritäänkö tätä kehitystä hillitsemään vai kiihdyttämään.

Sinipunavoimat ovat pyrkineet voimistamaan keskittymistä. Tämä on johtanut eriarvoisuuden lisääntymiseen sekä alueiden välillä että niiden sisällä.

Vauraus on keskittynyt suurimpiin kaupunkeihin.

Seutukaupungit ja maaseutualueet ovat riutuneet ja niiden väestö on köyhtynyt. Muun muassa omistusasuntojen hinnat ovat romah-
taneet.

Suurkaupunkien pienituloiset asukkaat ovat kärsineet korkeista elinkustannuksista. Niitä on pyritty helpottamaan asumistuen avulla. Nyt sitäkin valtiontalouden vaikeuksien takia leikataan.

Keskusta on ollut hajautettuun aluerakenteeseen pyrkivän aluepolitiikan johtava voima. Keskittymistä pääkaupunkiseudulle ja muihin suurimpiin kaupunkeihin on pyritty hillitsemään. Maaseudun ja maakuntien hyvinvointia on pyritty edistämään.

Suomen turvallisuutta ja hyvinvointia ajatellen on elintärkeää, että maassamme palataan keskittymistä hillitsevään ja alueellisia eroja tasoittavaan aluepolitiikkaan.

Kalevi Sorsan hallituksessa 1980-luvulla toteutettu aluepolitiikan ”historiallinen kompromissi” oli tästä hyvä esimerkki.

Suuri osa sekä kaupungeissa että maaseudulla asuvista suomalaisista kamppailee taloudellisten vaikeuksien keskellä.

Tämä johtuu ennen muuta siitä, että tehtyjen talouspolitiikan virheiden vuoksi meidän yleinen elintasomme on selvästi alhaisempi kuin tärkeimmissä verrokkimaissa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Maksamme kovaa hintaa ennen muuta ”vahvan markan” talouspolitiikan seurauksista ja jäsenyydestämme euroalueessa.

Nyt elintasoamme alentavat nopea inflaatio ja korkeat korot.

Valtiontalouden holtiton velkaantuminen on johtanut väistämättömiin menoleikkauksiin, jotka kohdistuvat pienituloisimpiin ja vähävaraisimpiin ihmisiin.

Sosiaalisesta perusturvasta on näissäkin oloissa huolehdittava.

Kriisin keskelläkin on pyrittävä toteuttamaan toimeentuloeroja tasaavaa, eheyttävää talous-, vero- ja sosiaalipolitiikkaa.

Tulevaisuutemme on valoisa, kun palautamme itsellemme päätösvaltaa omiin asioihimme.

Suomella on rikkaat uusiutuvat luonnonvarat, jotka turvaavat aineelliselle hyvinvoinnillemme kestävän perustan. Meillä on lahjakas hyvin koulutettu väestö.

Näihin aineellisiin ja henkisiin voimavaroihimme nojautuen meillä on edessämme valoisa tulevaisuus.

SELVIITYMISPAKETTI

SUOMEN PELASTAMISEKSI

voit toimia allekirjoittamalla kannattajakortin,
jolla tuet Paavo Väyrysen ehdokkuutta vuoden 2024 presidentinvaaleissa.

TOIMIKAA NÄIN:

Kirjan seuraavilla sivuilla on kannattajakortteja.
Leikkatkaa kirjan sivu irti ja leikatkaa sitten sivu kahtia katkoviivaa pitkin.
Täyttäkää ne huolellisesti ja postittakaa kirjekuoressa osoitteeseen:

Suomen linja ry.
Pohjantie 34
94400 Keminmaa

Jos keräät vähintään 10 kannattajakorttia, ja lähetät ne Suomen linja ry:lle, saat ilmaiseksi Paavon kirjoittaman ja signeeraaman kirjan. Liitä korttien mukaan osoitteesi ja tieto siitä, minkä kirjan haluat saada.

Postitusta varten tarvitaan myös puhelinnumerosi.
Kortteja kannattaa täyttää, kerätä ja lähettää mahdollisimman pian. Tällä voit varmistaa sen, että saat omaksesi mieluisimman kirjan.

Voit valita kirjasi alla olevasta luettelosta:

- On totuuden aika 1 (1993)
- On totuuden aika 2 (1993)
- On muutoksen aika 2 (1993)
- Igenom brytningstid (1993)
- Suomen linja (2014)
- Eihän tässä näin pitänyt käydä (2016)
- Kukahän nämäkin sotkut selvittää? (2016)
- Suomen linja 2017 (2017)
- Terve Suomi (2018)
- Yhteinen vuosisatamme (2020)
- Sota vai rauha Suomelle? (2022)

Kirja toimitetaan sinulle mahdollisimman pian korttien saapumisen jälkeen.

Valitsijayhdistys

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Väyrösen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Väyrösen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Väyrösen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Väyrösen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

KANNATTAJAKORTTI

Kannattajan nimi (sukunimi ensin, tekstaten)

Syntymäaika

Osoite

Ilmoitan haluavani asettaa ehdokkaaksi

Paavo Värysen

presidentinvaalissa, joka toimitetaan vuonna

2024

Vakuutan olevani äänioikeutettu presidentinvaalin ensimmäisessä vaalissa.

Valtuutan alla mainitut henkilöt toimimaan yllämainitun henkilön asettamiseksi perustettavan valitsijayhdistyksen vaaliasiamiehenä ja tämän varamiehenä.

Vaaliasiamiehen nimi ja yhteystiedot

Eero Paavola / Tanskantie 6, 62200 Kauhava

Varamiehen nimi ja yhteystiedot

Ilkka Luoma / Siilitie 1 ä 247, 00800 Helsinki

Paikka ja päiväys

Kannattajan allekirjoitus

